

Gazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

H.Ü. DEVLET KONSERVATUVARI'NA DEVAM EDEN 14-18 YAŞ
GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL UYUMLARI İLE ANA BABA
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ayşegül ŞAKIR

Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Nurgün ERSAN

Ankara, 1987

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
TABLoların DİZİNİ.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
A. Literatür Çalışması.....	2
1. Uyumun Tanımı.....	2
2. Uyumun Kapsamı.....	2
3. Ergenlerde Uyum Problemleri.....	3
4. Uyumsuzluğun Nedenleri.....	4
5. Sosyal Uyum.....	5
6. Erge ve Aile İlişkileri.....	6
7. Ergen ve Sosyal İlişkiler.....	10
8. Ergen ve Sosyal Normlar.....	11
9. Ergen ve Antisosyal Eğilimler.....	13
10. Anababa Tutumları.....	14
B. Konu ile İlgili Araştırmalar.....	19
C. Araştırmanın Amacı.....	22
1. Alt Problemler.....	23
2. Hipotezler.....	25
II. ANALİZ VE VERİLER.....	27
A. Analiz.....	27

Sayfa

1. Araştırma Yöntemi.....	27
2. Evren.....	27
3. Örneklem.....	27
4. Veri Toplama Araçları.....	28
5. Veri Toplama Yöntemleri.....	29
6. Verilerin Analizi.....	30
 B. Verilerin Tablolar Halinde Gösterilmesi ve Hipotezlerin Test Edilmesi.....	 31
 III. SONUÇ ve YORUM.....	 56
 IV. ÖZET	 61
 ÖNERİLER.....	 64
 KAYNAKLAR.....	 65
 EKLER.....	 70
 EK I.....	 71
 EK II.....	 84

TABLÖLARIN DİZİNİ

TABLO

Sayfa

I. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Üzerinde ve Altinda Olan Öğrencilerin "Aile İlişkileri" Arasindaki Farkin Karşılaştırılması.....	32
II. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Üzerinde ve Altinda Olan Öğrencilerin "Sosyal İlişkileri" Arasindaki Farkin Karşılaştırılması.....	33
III. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Üzerinde ve Altinda Olan Öğrencilerin "Sosyal Normları" Arasindaki Farkin Karşılaştırılması.....	34
IV. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Üzerinde ve Altinda Olan Öğrencilerin "Antisosyal Eğilimleri" Arasindaki Farkin Karşılaştırılması.....	36
V. Sosyal Uyumu Grup Ortalamasinin Üzerinde ve Altinda Olan Öğrencilerin Uyumlari Yönünden Aradaki Farkin Karşılaştırılması.....	37
VI. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Üzerinde ve Altinda Olan Öğrencilerin Annelerinin "Demokratik Tutumları" Arasindaki Farkin Karşılaştırılması....	39
VII. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Üzerinde ve Altinda Olan Öğrencilerin Babalarının "Demokratik Tutumları" Arasindaki Farkin Karşılaştırılması...	40

TABLO

Sayfa

VIII. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Uzerinde ve Altinda Olan Ogrencilerin Annelerinin "Otoriter Tutumları" Arasındaki Farkin Karşılaştırılması...	42
IX. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Uzerinde ve Altinda Olan Ogrencilerin Babalarının "Otoriter Tutumları" Arasındaki Farkin Karşılaştırılması...	43
X. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Uzerinde Olan Ogrencilerin "Uyumlari" ile Annelerinin "Demokratik Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	45
XI. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Uzerinde Olan Ogrencilerin "Uyumlari" ile Babalarının "Demokratik Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	46
XII. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Uzerinde Olan Ogrencilerin "Uyumlari" ile Annelerinin "Otoriter Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	47
XIII. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Uzerinde Olan Ogrencilerin "Uyumlari" ile Annelerinin "Otoriter Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	49
XIV. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Altında Olan Ogrencilerin "Uyumlari" ile Annelerinin "Demokratik Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	50
XV. Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Altında Olan Ogrencilerin "Uyumlari" ile Babalarının "Demokratik Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	51

TABLO

Sayfa

- XVI. Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Altında Olan Öğrencilerin "Uyumları" ile Annelerinin "Otoriter Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi..... 53
- XVII. Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Altında Olan Öğrencilerin "Uyumları" ile Babalarının "Otoriter Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi..... 54

I. G İ R İ Ő

20. yűzyılın son ikinci yarısında, bilim ve teknoloji alanlarındaki hızlı değişiklikler, bireylerde uyum problemleri yaratmaktadır.

Bireylerin bazı problemleri, aile ve toplum ilişkilerini etkilemektedir. Her davranışın bir nedeni olduğuna göre, ergenlerin uyum problemlerinin de çeşitli nedenleri vardır. Nedenler arasında kusurlu ana baba tutumları düşünülebilir.

Ana babaların, kendilerine özgü değer ve inançları onların kendi davranışlarına yön verir. Böylece ortaya çıkan aşırı serbest veya aşırı kısıtlayıcı olan tutumlar ergenlerin toplumsallaşmalarını engelleyebilir.

Duygu ve isteklerine önem verilmeyen, neleri ne zaman yapacağı konusunda sınır belirtilmeyen veya tutarsız davranışlarla karşılaşan ergenlerin uyum problemleriyle karşılaşma ihtimali yüksektir.

A- LİTERATÜR ÇALIŞMASI

1. UYUMUN TANIMI

Uyum; bir bütünün parçaları arasında bulunan uygunluk ve ahenktir.¹

Başka bir tanıma göre ise uyum; organizmanın varlığını sürdürdürebilmesi için gerekli değişmelerle kendini çevre koşullarına göre ayarlamasıdır.²

Sosyal açıdan uyum;

a) Bireyin çevredeki değişiklikleri anlaması ve bunlara uygun davranışlarda bulunmasıdır.

b) Çevresindeki ilişki kurduğu insanların isteklerine uygun davranışlarda bulunmasıdır.

c) Mensup olduğu toplumun sosyal değer yargılarına göre hareket etmesidir.

d) Çevresindeki yeniliklere uygun davranışlarda bulunmasıdır.³

2. UYUMUN KAPSAMI

Uyum, sadece sosyal çevrenin isteklerine ve değişikliklerine uygun tepki, davranış ve tutum gösterme şeklinde

(1) Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu Yayınları.

(2) Eğitim Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları.

(3) Karner, L. Child Psychiatry. Ed. J. Springfield, Ill. Charles A. Thomas, 1957, s. 9.

düşünülmemelidir. Bireyin birbiriyle içiçe girmiş devamlı etkileşim halinde bulunan bir sosyal, psikolojik, zihni, duygusal ve biyolojik yaşamı vardır. Bunların ahenkli bir biçimde birleşmesi bireyin tüm yaşamını oluşturur. Hem bireyin tüm yaşamını meydana getiren unsurlardaki değişiklikleri hem de sosyal yaşamını diğer insanlarla olan ilişkilerini ahenkli bir şekilde birleştirmesi uyumunu oluşturur.⁴

3. ERGENLERDE UYUM PROBLEMLERİ

Uyum bozuklukları belirli gelişme basamaklarında ve yaş kesimlerinde gelip geçici uyumsuzlukları içine alan bir tepki özelliği taşır. Bu durumun bazı çocuklarda ileri yaşlarda da devam etmesi, şiddet kazanması ve yerleşmesi önemli sayılabilecek uyumsuzluklara dönüşebilir. Biz bunlara çocuğun yaşı büyüdükçe davranış bozukluğu demekteyiz.⁵

Bu durumda davranış bozukluğu olarak isimlendirilen özellikler şunlardır (Ortaokul ve lise öğrencilerinde görülen bozukluklar)^{6,7,8}

- (4) Pearson,G.H.J. The Chronically Agressive Child. Quart,J.Child Behaviour, 1961.
- (5) Çağlar, Doğan.Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi (Ankara;A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 103,1981),s.15.
- (6) Yavuzer,Haluk.Aile ve Çocuk 3, İstanbul:Ak Yayınları Yıllık Dergi, 1983.
- (7) Salk, Lee. Çocuğun Duygusal Sorunları (Evrin Matbaacılık Ltd.Şti. İstanbul, 1982), s. 30.
- (8) Yörükoğlu, Atalay. Çocuk Ruh Sağlığı (Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1982),s.42.

- Okul kurallarını çiğneme
- Okul başarısızlıkları
- Arkadaş ilişkilerindeki bozukluklar
- İsyankarlık, vuruculuk, kırıcılık, yıkma eğilimleri
- Evden kaçmalar
- Kurallara uymama
- Ufak tefek hırsızlıklar
- Küfür, argo konuşma
- İçki deneme

gibi sıralanabilir.

4. UYUMSUZLUĞUN NEDENLERİ

Her davranışın bir nedeni vardır. Uyumsuzluğa neden olan durumlar kontrol edilirse uyum problemleri ortaya çıkmayacaktır. Bu nedenleri beş kategoriye ayırmak mümkündür. Bunlar;

- a. Kalıtım
- b. Bedensel nedenler
- c. Temel ihtiyaçların doyurulamaması
 1. Bedeni temel ihtiyaçların doyurulamaması
 2. Psikolojik temel ihtiyaçların doyurulamaması
 3. Sosyal temel ihtiyaçların doyurulamaması
- d. Çevre ve sosyo-ekonomik faktörler
- e. Yanlış eğitim.

5. SOSYAL UYUM

Sosyal uyum, bireyin diğer insanlara uyum gösterebilme başarısı, grubunda, kendini, özgür bir biçimde tanıtabilmesidir.⁹

İyi bir sosyal uyumun gerçekleşebildiğini bazı ölçütlerle anlamak mümkündür. Bunlar;

a) Farklı Gruplara Uyum Gösterme: Farklı gruplara uygun bir biçimde davranan onlarla ilişki kuran, arkadaş gruplarına olduğu kadar, yetişkinlere de uyum gösteren birey, sosyal açıdan uyumlu bir kişi olarak kabul edilir.

b) Sosyal Tutumlar: Toplumca istenen tutum ve tavırları diğer insanlara yönelten, sosyal yaşama bu tavırlarla katılan kişiler, sosyal bakımdan uyumlu sayılırlar.

c) Kişisel Doyum: Sosyal ortamda aldığı rolle, kurduğu ilişkiden yeterince doyum sağlayan kişi, sosyal bakımdan uyumlu sayılır.

İyi bir sosyal uyumu engelleyen bir çok etken vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir;

1) Sosyal davranış biçimlerinin zayıf olduğu ailelerde çocuklar, ev dışında bu doğrultuda güçlü bir motivasyona sahip olsalar bile, iyi bir sosyal uyum gösteremezler.

(9) Sandström, C.J. "The Psychology of Childhood and Adolescence" Hanel Watson and Viney, Ltd, Great Britain, 1979, s. 9.

2) Eğer ailelerde çocukların kendilerini özdeş tutacakları modeller zayıf ise, ev dışındaki sosyal uyumları ciddi bir biçimde engellenebilir.

3) Sosyal uyum için motivasyon azlığı, çoğunlukla ev içi ve dışında ilk sosyal tecrübelerin azlığından doğar.

4) Bütün istenmeyen şartlara rağmen, çocuklar iyi bir sosyal uyum gösterebilmek için güçlü bir motivasyona sahip olabilir. Bu durumda onların bu öğrenmeyi gerçekleştirecek küçük bir yardıma ve rehberliğe ihtiyaçları vardır.

Ana-babalar öğretmenler ve grup çalışanları, ergenlik çağındakilerle, günden güne süren çalışmalarında "ergenlik çağı psikolojisinin" bazı özelliklerini algılamışlardır. Gözlemleri bugünün gençliğinin çeşitliliği ve karmaşıklığı yönünde olmuştur.¹⁰

6. ERGEN VE AİLE İLİŞKİLERİ

Aile en küçük sosyal kurum diye tanımlanır. Aile içinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak onun özelliklerini taşır.

Her ne kadar gerçekte ailenin başlıca görevinin çocuk yetiştirmek olduğu kabul edilse de, ailenin temel so-

(10) Irene M. Josselyn. M.D. The Adolescent and his world (Printed U.S.A. 1952), s. 35.

rumluluğu çocuğun yetiştirimidir.¹¹

Aileler çocuklarına ne kadar güven ve cesaret verirlerse çocukları o ölçüde bağımsız ve uyumlu olurlar.¹²

Ev, ergen için rollerini ve statülerini tanımlayan bir kurumdur. Böylece ergenin yetişkin olarak gelecekteki uyumunu saptayarak olgunlaşmasına yardım eder.¹³

Ana babaların ergenin hayatına çok fazla ya da çok az karışmaları bağımsızlığın kazanılmasını güçleştirir. Ergenin, aileye olan bağımlılığı azalırken aile dışındaki, yaşama hazırlanması başlar. Bağımsızlık için ergenlik çağındaki çabalar, yetişkin grubun koruyucu yönetimine karşı çıkmalardır. Ne giyineceğine, ne yiyeceğine, ne zaman yatacağına karar vermesine karşı çıkarlar. Bencilleşirler, istekleri artar, kendisine tanınan hakları yetersiz bulur. Evde durmak istemez, dönüş saatlerine aldırılmaz.^{10,14,15,16}

(11) Gordon, L. Herrietta. Casework services for Children (Copyright, by Henrietta L. Gordon. Cambridge, Massac, 1956), s. 42.

(12) Fitzgerald and Strommes, The School-Aged Child. (Harel Watson and Wilney, Ltd, Great Britain, 1979), s. 60.

(13) Bilir, Şule. ed., Çocuk Gelişimi ve Eğitimi El Kitabı-II. (Ankara; H.Ü. Yayınları B-20, 1979), s. 39.

(14) Yörükoğlu, Atalay. Gençlik Çağı (Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1985), s. 43.

(15) Onur, Bekir. Ergenlik Psikolojisi (Ankara: Özbek Matbaası, 1985) s. 61.

(16) Scribners, Chanles. Normal Adolescence: Itis Dynamics and Impacts (New York; 1978), s. 28.

Ergenlik çağı insanı düşünüşünü ve davranışını yaşıt-larına yöneltir. Yaşıtlarının düzenine karşı gelmek onun için son derece güçtür. Evde ana ve babasıyla çatışması çok olan gencin, arkadaşlara kendini kaptırması ihtimali daha yüksektir. Kendini bulma çabasında olan güvensiz ve yetersiz bir genç, daha atılgan ve becerikli yaşıt-larının egemenliği altına girebilir. Bu yaşıt grubunun kontrolüne karşılık, grup üyeliği ömürlük değildir. Ergen her zaman zıt fikirlidir.^{8,10}

Karşı cinse uyum, ergenliğin en önemli sorunlarından-dır. Normal ve sağlıklı bir ilgi geliştirilmesi gerekir. Bundan geri kalış, gencin daha sonraki sosyal yaşamında da huzursuzluklara, coşku ve gerginliklere yol açabilir. Ergen-liğin başlamasıyla bazı, fiziksel, cinsiyet farkları ortadan kalkmağa ya da tersine dönmeğe başlar.¹⁷

Anne ve babanın sevgi ve ilgisinden yoksun olarak büyüyen çocuklar, büyük bir sevgi açlığı gösterirler. Bu açlıkta bir takım davranış ve uyum bozukluklarına neden olabilir¹⁸

(17) Jersild, T. Arthur. Çocuk Psikolojisi (Çev: Gülseren Günce, 4.bs. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara 1983), s. 72.

(18) Yavuzer, Haluk. Çocuk Psikolojisi (İstanbul: Altın Kitapları Yayınevi, 1980), s. 27.

Ergenin tipik özelliklerinden biri de kendisi ve duyguları hakkındaki gizliliğidir.¹⁰

Ana babalar ergenlerin kendine özgü tutum yargısı ve ihtiyaçları olan bireyler olduğunu unutmamalıdır. Bu ise; ana, baba ve ergen arasında geliştirilen karşılıklı saygı ve anlayışlı tutum yardımıyla sağlanabilir.¹³

Sosyalleşmeye katkıda bulunan ve birçok sosyal faktör arasında en belirgin önemi ailenin taşımasının nedeni, aile üyelerinin sosyal gelişimde çok kritik olan ilk yıllarda çocuğun sahip olduğu ilk ve çoğu zaman tek sosyal temas olmasıdır.¹⁹

Ana, baba ile ergen arasındaki çatışmalar, geniş bir alanı kapsayan farklı konuları içine alır. Ana-babanın kişisel tecrübeleri ile çocukları arasında oluşan görüş ve düşünce farkları giderek genç bireyin iç dünyasını etkilemeye ve onu bazı çatışmalara itmeğe başlar.²⁰

Yetişkinler kendi tutkularını iyi kontrol etmelidirler ki, ergenin haklarına ilişkin düşünceleriyle onların sorumlulukları arasındaki dengeyi kolaylıkla kurabilsinler.

(19) Kagan Jerome. Personality Development (U.S.A.: Harvard University, Hourcourt Brace Joumovich, Inc. 1971), s. 77.

(20) Yavuzer, Haluk "Aile ve Çocuk 2" (İstanbul: Ak Yayınları. Yıllık Dergi, 1982), s. 18.

Toplumsal etkenler içinde aile ile ilgili sorunlar başta gelir. Aile ilişkileri bireylerin çatışmalarının gelişmesinde önemlidir. Aile ilişkileri içinde sıcaklığın ve sevecenliğin olması önemlidir.²¹

7. ERGEN VE SOSYAL İLİŞKİLER

Aile çevresinden sonra çocuğun uyumlu ve uyumsuz davranışlarda bulunmasında yakın çevrenin büyük etkileri vardır. Çocuk büyüklerinin, akranlarının sevdiği kimselerin davranışlarını aynen kabul eder. Çocuğun yakın çevresi yalnız ilişki kurduğu insanlar değil, filimler, yayınlar, parklar, yayın araçları çocuğun davranışını etkiler.⁵

Sosyal karşılaşmalarda beceriksiz olmak, topluluk içinde yanlış anlaşılma korkusu, yeni insanlarla tanışma korkusu, yeni tanışmalarda rahat konuşamamak, toplantı ve eğlencelerde nasıl davranılacağını, insanların birbirine nasıl tanıştırılacağını bilmemek, çok az arkadaşı olmak, yeni arkadaşlar edinmeyi istemek, ama nasıl edinileceğini bilememek ergeni ilişkilerinde kaygılandırır.¹⁴

Ergenlerin ilgi ve yetenekleri son derece çeşitli olup, bir ilgi alanını bırakıp diğerine geçiş hızı çok

(21) Teichen, J.D., "Svicide and svicide Attempts", in: Basic handboor of child Psychiatry: Ed. Nospitz. J.D. Basic books (New York: 1979), s. 23.

yüksektir. Girişilen etkinliklerin çoğu ergeni yaşıtlarıyla bir araya getirecek ve arkadaşlık kurmaya imkân verecek türdedir. Eğlenceye, popülariteye ve modağa düşkün, kendine özgü flört etme biçimleri, etkinlikleri, konuşma dilleri ve şarkıları olan "Yeni Yetme Kültürü" bir çok yazar tarafından tanımlanmıştır. Gerçek dostlukların gelişimi ergenlik döneminin bir parçasını oluşturur.^{14,22}

Gencin arkadaşlık kurmadan topluma açılması düşünülemez. Bu bakımdan arkadaşlık ilişkileri toplumsal ilişkilere öncülük eder. Yardımlaşarak, paylaşarak, duygusal alışverişe girerek dostluk bağları kurar. Kendi kişiliğini dener ve geliştirir.¹⁴

8. ERGEN ve SOSYAL NORMLAR

Aile içindeki bozuk ilişkilerin neden olduğu davranış bozuklukları çocuğun sosyal rolünü yerine getirmesini engeller.²³

Sosyal çevrenin uyarımlarına karşı hassasiyet çocukluk çağında kazanılmalıdır. Çocukların tam bir düzene ve ahenge

(22) Günce, Gülseren. Ergenlik Psikolojisi. (Ankara: Öztekin Matbaası, 1985), s. 41.

(23) Wollg, Sula. Problem Çocuklar ve Tedavi. Çev.: Ayhan Oral ve Seçkin Kara, 1.bs. (İstanbul: Onur Matbaası, 1986), s. 64.

sahip bir aile içinde bu yeteneği kazanması için, imkânları farklıdır.²⁴

Çocuk, ailenin bir üyesi olarak kişiliğini, toplum ile ilgili davranışlarını, değerlerini, ahlâk yargılarını her şeyden önce ailesi içinde aldığı eğitimle elde edecektir. Bu nedenle ailedeki düzensizlikler hemen her zaman çocukları suça yönelecek kadar zedeleyecektir.²⁵

Çocuklarda gerekli sorumluluk duygusunun geliştirilebilmesi ancak onların evde belirli hak ve görevlerinin olduğunun kendilerine anlatılması ve uygulatılmasıyla mümkün olabilmektedir. Çocuklardan bir şey bekliyorsak istediğimizin kibar bir dille fakat, oldukça açık ve kesin bir ifade ile belirtilmesi gerekir. Kuşkusuz beklentiler adil ve çocuğun gelişim seviyesine uygun olmalıdır.²⁶

Belirli bir yaşa kadar yeterli sosyalleşme göstermiş çocuk ve ergenin çevresindeki kişilerin hatalı tutumları, şartların bozulmasıyla çocukta toplum kurallarının yavaş yavaş aksatılması, umursanmaması ve daha sonra da çocuktaki

-
- (24) Özgün, N. İbrahim. Ailede Okulda Çocuk ve Gençin Ruh Sağlığı. 2. bs., (İstanbul; Tahoğlu Matbaacılık ve Ambalaj Sanayii, 1976), s. 74.
- (25) Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu, Yayına Hazırlayan: Doç. Dr. Esin Onur (Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No. 130, 1983), s. 38.
- (26) Bilen, Mürüvvet. Ailede Sağlıklı İlişkiler (Ankara: Mars Matbaası, 1978), s. 67.

biyolojik değişiklikler ve psişik gerginlikler de daha kolay meydana çıkarak önemli davranış problemlerine neden olabilir.⁶

9. ERGEN VE ANTİSOSYAL EĞİLİMLER

Bir çok gözlemci, antisosyal kişileri, huysuz, bencil, sabırsız, yüzeysel, duygusuz, çocuksu, sorumsuz ve katı olarak niteler.²⁷

Gelecekteki sosyopatolojik davranışlar, çocukluk dönemindeki hainlik, okul kaçkınlığı, kavgacılık, yalancılık, hırsızlık gibi topluma karşı davranışlarla kendini gösterebilir. Bu davranışlar ne kadar çok ise çocuğun ergenlik dönemlerinde, sosyal ve aile düzeyi ne olursa olsun, antisosyal bir kişilik kazanması ihtimali yüksektir. Ayrıca disiplin ve otorite eksikliği de bu tür bir gelişmeye yol açabilir.

Çevrede yapıcı davranışlara az fırsat verilmesi, daha çok yıkıcı davranışların egemenliği çocuğu şaşkınlştırır ve antisosyal bir patlamaya hazırlık olabilir.

Hiç bir çocuk sosyal veya antisosyal olarak dünyaya gelmez. Çocuğun topluma ve sosyal yaşantılara karşı tavırla-

(27) Psychiatric Disorders in Adolescent (Richard W. Hudgers M.D. Copyrights, 1974), s. 19.

rının biçimi, başkalarıyla nasıl geçineceğini, geniş ölçüde yaşamın ilk yıllarındaki öğrenme deneyimlerine bağlıdır.¹⁸

Ailede dengesizlik, geçimsizlik kargaşa ve baskı arttıkça gençlerin arkadaş grubu yerine çete oluşturma ihtimali artar. Bu bakımdan toplumun dışında yaşayan ve topluma meydan okuyan gençler olumsuz ya da negatif kimlik geliştirirler.¹⁴

10. ANA BABA TUTUMLARI

Tutum, bireyin insanlar, olaylar ve cansız varlıklar karşısında takındığı davranış biçimidir.²

Aile üyelerini birbirine bağlayan ortak inanışlar, değerler ve tutumlar aile uyumuna biçim verir.⁸

Çocuk eğitimindeki anlamıyla disiplin, sağlıklı tutum ve kuralları içine alır. Özgürlük payı bırakmayan disiplin sıkı düzen olup çıkar.

Bir çok aile çocuğuna karşı sertmi, yoksa yumuşak mı davranayım, hangi hareketlerine göz yumayım, onu nasıl yönetmeliyim? gibi sorularla karşımıza çıkarlar. Bu konuda bir kural olmadığı gibi bu çocuğa ve onun yaşadığı ortamın şartlarına bağlıdır. Bazı ebeveyn aşırı bir hakimiyet, otorite kurmayı gelecek için garanti zannederler. Böylece hem çocuk sinirli, uyumsuz olur, hem de aile ortamı huzursuz, mutsuz duruma girer.

Ana babanın çocuklarına karşı tutumlarını belirleyen nitelikleri AUSEBEL şöyle ayırmıştır:

- 1- Sevgi Etkeni: Çocuğu ya çok sevmek veya sevmemek.
- 2- Aracı Olarak: Çocuğu, çocukları olarak veya bir ek-siğin gidericisi araç olarak görmek.
- 3- Çocuk olduğundan üstün veya aşağı tutulur (Değerli-değersiz)
- 4- Endişe Etkeni: Çocuğa aşırı merak veya aldırmaçlık.
- 5- Otorite Aracı: Çocuk üstünde aşırı üstünlük veya gevşeklik (Baskı-gevşeklik).
- 6- Eleştiri: Sürekli eleştiri veya göz yummak.
- 7- Başarı: Aşırı ödül veya aldırmaçlık.

Bu etkilerin olumlu veya olumsuz yönde aşırılıkları çocuklarda davranış bozukluklarında etkili olmaktadır.^{8,28}

1945 yıllarında BALDWIN, KAHLHORN ve BREEZE değişiklik gösteren 3 tutum tipi ayırmışlardır:

1. Ev İçinde Demokrasi: Çocuğun davranış biçimi genel olarak haklı bulunarak, hareketlerinde özgürlük tanınır. Kandırmak için baskı yapılmaz. Çocuk kabul edilerek, anlayışla ele alınır ve sebeplerin kendisine açıklanması yoluna gidilir. Aşırı sınırlanma yoktur. Çocuğun davranışları açık ve berraktır.

(28) Cebiroğlu, Rıdvan. Çocuk Akıl Sağlığı ve Hastalıkları. (İstanbul: Sarol Matbaacılık, 1982), s. 57.

2. Çocuğun Kabul Edilmesi: Duygusal yakınlık gösterilir, dostça ilişkiler kurulur. Çocuk evin odağıdır. Katı disipline kaçmadan baskı yapılır, sebepler açıklanır.

3. Hoşgörü: Çocuk korunur, bebekmiş gibi davranılır.²⁹

Ayrıca disiplin yönünden ailelerde saptanan aşırı tutumları üç başlık altında inceleyebiliriz:

a) Sıkı Tutum.

Sıkı eğitim uygulayan ana baba, çocuğu kendi tasarladığı bir kalıba göre yoğurmak amacı güder. Çocuk sürekli bir denetim altındadır. Evde ve çevrede görgü kurallarına uygun davranmalıdır. Eğitimde ceza önde tutulmuştur ve suçla orantısızdır. Sürekli ders çalışması hep iyi notlar alması beklenir. Duygularına ve isteklerine önem verilmediğini görerek çocuk, bunları içinde tutar. Kısaca, evde beğenilmeyen, hoş görülmeven davranışların sayısı kabarıktır.

b) Gevşek Tutum.

Birinci tutumun tersine kimi ailelerde disiplin yok denecek ölçüde gevşektir. Çocuğa sayısız haklar tanınmıştır, ancak nerede duracağı kesinlikle belirtilmemiştir. Neyin doğru, neyin yanlış olduğu öğretilse bile, uygulama ve denetleme düzensizdir. Verilen cezalar çok yetersiz kalır. Bu tutumla, çocukların bencil, sorumsuz ve şımarık yetişmesi doğaldır.

(29) Kanner, L. "A. History of the core and study" (M.R. Charle Ltd. ŞTi, 1964), s. 19.

c) Tutarsız Tutum.

Kimi evde disiplin yok değildir, ancak ne zaman, nerede uygulanacağı belirsizdir. Ana babanın tutumu aşırı hoşgörü, ile sert cezalandırma arasında gidip gelmektedir. Çocuk hangi davranışın nerede ve ne zaman istenmediğini önceden kestiremez.⁸

İyi kullanılmayan ana baba baskısı, ana babanın aşırı ilgisi ya da ilgisizliği, çocuğun yetiştirilmesinde olumsuz etkilerin başında gelir.^{6,30}

Önemli davranış bozukluklarında ve suça yönelmede genellikle çocuğun ve ergenin sosyalleşmesinin istenen biçimde olmadığı, eksik kaldığı ve kazanılmış sosyalleşmenin çözüldüğü, gevşediği görülür. Bu da, çeşitli psikolojik nedenlerle ve sosyal çevrenin veya ana babanın hatalı tutumlarıyla da, şartların bozulmasıyla da çocukta davranış bozuklukları sözkonusu olabilir.³¹

Kısıtlayıcılık ve özerklik ana babanın, çocuğa karşı müsamahakâr, müsrif uygulamalarına zıt olan, kontrol veya kısıtlama eğilimi ile ilişkilidir. Kontrol eden bir ana

(30) Bakwin, H.-Balwin R.- Behavior Disorders in Children (W.B. Sandes, 1969), s. 13.

(31) Hetherington E. Movis and Ros. D.R. Perke. Child Psychology, A contemporary viewpoint. (Mc. Graw-Hill Book Company, 1965). s. 63.

baba kendi standartlarından sapılan durumlarda ceza uygular.^{31,32,33}

Çocuğun varlığını kabul eden sevgi gösteren, destekleyen, anlayan ana babaların bulunduğu, fiziksel cezanın çok az olduğu ve uygulama nedeninin açıklandığı, özerkliği destekleyen, psikolojik kontrolün düşük olduğu ailelerde çocuklar faaliyetlerinde bağımsız, dışa dönük, sosyal yönden uyanık yaratıcı ve düşmanlık duygusundan uzaktır.³⁴

Gencin ev hayatında yetişkin otoritesinin yeri vardır. Kişinin olumlu karar vermesinde otorite rehberlik vazifesi görebilir. Ancak, bazı ana babalar otoriteyi sıkı bir idare anlamına gelen otorite ile karıştırmaktadırlar.³⁵

Bir dereceye kadar ergeni korumak ve ona karşı hoşgörülü davranmak uyumu kolaylaştırabilir. Ancak ana baba tutumu aşırı hoşgörü, aşırı koruyuculuk şekline gi-

(32) Maccoby. E.E."The taking of adult roles in middle Childhood" (Journal of Abnormal and Social Psychology, 1961), s.14.

(33) Kagan, Jerome; Personality Development. (U.S.A.: Harvard University, Hepcourt Brace Jovenourch, INC 1971), s. 21.

(34) Musser. H., Paul, Conger J., John, Kagan, Jerome. Child Development and Personality. (New York: Harper and Row Publishers, 1974),s.18.

(35) WEINSTOCK, A, and LERNER, R.M. Attitudes of Late Adolescents and their parents toward. (Contemporary Issues. Psychological Reports, 1972), s. 18.

rerse ergen dış dünyaya uyumda zorluk çekebilir.^{35,36,37}

B. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Genel ana baba tutumları olarak aşırı kısıtlayıcı ailelerin çocuklarıyla, çocuklarına fazlı hoşgörülü davranan ailelerin çocukları karşılaştırılmış, kısıtlama ve hoşgörünün çocuk saldırganlığındaki etkileri aranmıştır. Sonuçta, çocuğa sevgi ve şefkat gösteren ana babalar ile göstermeyenlerin kısıtlayıcı olmaları, çocuklarında farklı saldırganlığa neden olmuştur. Benzer biçimde hoşgörü çocuğa karşı sevgiyle beraber giderse veya çocuğun reddiyle beraber ise farklı saldırganlığa neden olmuştur.³⁸

Çok saldırgan ancak suç işlememiş çocukların bazılarının da aşırı hoş görülü ve reddedici ailelerden geldiği bulunmuştur.³⁹

Sevgi ve hoşgörü ortamında yetişen çocukların sevilen ve kısıtlanan çocuklara göre daha arkadaş can-

(36) Geçtan, Engin. Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar (Ankara: Maya Matbaacılık Yayıncılık Ltd Şti. 1982), s. 17.

(37) Demirsar, Aydın, Çocuk ve Anne-Baba İlişkileri (İstanbul:Redhouse Yayınevi, 1985), s. 63.

(38) Dekney, E.J "Parental antecedents of social aggression in young children" (Disertation Abstracts, 1965), s. 21.

(39) McCard, W., McCord, J. and Howard, A. "Familial correlates of aggression in nondelinquent male children" (Journal of Abnormal and Social Psychology, 1961), s. 27.

lısı oldukları ve daha az olumsuz duygular besledikleri görülmüştür.⁴⁰

Kendilerine güvenen, kendi kendilerini denetleyen, neşeli ve candan çocukların ana babalarının çocuklarını denetledikleri, bağımsız davranışlarını destekledikleri ve çocuksu davranışlara daha az izin verdikleri görülmüştür.⁴¹

Uyum problemi gösteren çocukların anaları ve babaları daha az uyumlu, daha az demokratik ve daha az sosyal olarak bulunmuşlardır.⁴²

Ana baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirmesine etkisi ile ilgili bir araştırmada; demokratik tutumun kendini gerçekleştirme için en uygun ortam olduğu, soğuk, sert, disiplinli ve otoriter tutumun ise kendini gerçekleştirmeyi engellediği görülmüştür.⁴³

(40) Watson, G.A. Some personality differences in children related to strict or permissive parental discipline-Journal of Psychology, 1957.

(41) Bavmrind, D. Child care practices anteceding three patterns of preschool behaviour (Genetic Psychology Monographs,1967),s.16.

(42) Peterson, R., Donald, Becher C., Wesley, Hellmer A., Leo, Shoemaker J., Donald and Avayc., Herbert. Parental Attitudes and Child Adjustment. Child Development, 1959,s.28.

(43) Kuzgun, Yıldız. "Ana Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi" (Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1972), s.30.

Demokratik ve otoriter olarak algılanan ana baba tutumlarının çocukların uyum düzeylerine etkisi ile ilgili araştırmada; demokratik tutumun, çocukların uyum düzeylerine olumlu yönde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.⁴⁴

Ana baba tutumlarının çocukların öğrenilmiş çaresizlik düzeyine etkisi ile ilgili araştırmada; demokratik ve otoriter ana baba tutumları karşılaştırılmış ve otoriter tutumun öğrenilmiş çaresizlik düzeyini önemli ölçüde etkilediği görülmüştür.⁴⁵

Değer Yargıları Yönünden Ana Baba Ergen Çatışmasıyla İlgili Bir Araştırmada; genellikle çatışmanın ana babanın ergenlere kişisel konularda seçme ve karar verme özgürlüğü tanımadıklarından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.⁴⁶

Ana babaların çocuklarına karşı tutumları ve çocukların davranış problemleriyle ilgili bir araştırmada; ana ba-

(44) Bilal, Gülden. "Demokratik ve Otoriter Olarak Algılanan Ana baba Tutumlarının Bireylerin Uyum Düzeylerine Etkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1964), s. 25.

(45) Polatkan, Suna. "Ana baba Tutumlarının Çocukların Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyine Etkisi" (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi:1986), s. 20.

(46) Oskay, Gülten. "Değer Yargıları Yönünden Ana baba Ergen Çatışması" (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, 1982), s. 25.

banın aşırı istek ve cezalandırmaları arttıkça çocukta iletişim problemlerinin arttığı sonucuna varılmıştır.⁴⁷

C. ARAŞTIRMANIN AMACI

Aile ortamı, ergenin sosyalleşmesi yönünden en uygun ortamdır. Ergen, yaşamı boyunca çeşitli tecrübeler geçirerek geleceğe hazırlanırken değişik ana baba tutumları ile karşılaşabilir.

Ana baba tutumları, sevgi, şefkat gösteren, hoşgörülü kabul edici özellikleri kapsayan demokratik tutum ve sevgi, şefkat, kabul edicilikten uzak olan özellikleri kapsayan otoriter tutum olarak sıralanabilir.

Her ana baba, sosyal becerileri yüksek, diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurabilen, esnek, hoşgörülü, sevecen, yaratıcı çocuğa sahip olmak ister. Fakat, bu arada çocuklarına karşı kısıtlama ve hoşgörünün ölçüsünü ayarlayamayabilirler. Dolayısıyla çocuklarda uyum problemleri söz konusu olabilir.

Bu nedenle, H.Ü. Devlet Konservatuvarı lise devresine devam eden öğrencilerin, sosyal uyumlarının ne düzeyde olduğunu ve bu uyum ile ana baba tutumları arasında ilişki olup,

(47) Güneysu, Sibel. "Anababaların Çocuklarına Karşı Tutumları ve Çocuktaki Davranış Problemleri" (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, 1982), s. 28.

olmadığını anlamak amacıyla böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Araştırma sonuçlarının, öğrencilerin özelliklerini tanıma, daha rahat iletişim kurma yönlerinden okul personeline yararlı olacağı düşünülmektedir.

1. Alt Problemler

a) Sosyal uyumu yüksek öğrencilerle, sosyal uyumu düşük öğrencilerin aile ilişkileri arasında fark var mıdır?

b) Sosyal uyumu yüksek öğrencilerle, sosyal uyumu düşük öğrencilerin sosyal ilişkileri arasında fark var mıdır?

c) Sosyal uyumu yüksek öğrencilerle, sosyal uyumu düşük öğrencilerin sosyal normaları arasında fark var mıdır?

d) Sosyal uyumu yüksek öğrencilerle, sosyal uyumu düşük öğrencilerin antisosyal eğilimleri arasında fark var mıdır?

e) Sosyal uyumları yüksek ve sosyal uyumları düşük öğrenciler arasında uyum açısından fark var mıdır?

f) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerle, sosyal uyumları düşük öğrencilerin annelerinin demokratik tutumları arasında fark var mıdır?

g) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerle, sosyal uyumları düşük öğrencilerin babalarının demokratik tutumları arasında fark var mıdır?

h) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerle, sosyal uyumları düşük öğrencilerin annelerinin otoriter tutumları arasında fark var mıdır?

ı) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerle, sosyal uyumları düşük öğrencilerin babalarının otoriter tutumları arasında fark var mıdır?

j) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerin, uyumları ile annelerinin demokratik tutumları arasında ilişki var mıdır?

k) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerin, uyumları ile babalarının demokratik tutumları arasında ilişki var mıdır?

l) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerin, uyumları ile annelerin otoriter tutumları arasında ilişki var mıdır?

m) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerin, uyumları ile babaların otoriter tutumları arasında ilişki var mıdır?

n) Sosyal uyumları düşük öğrencilerin, düşük uyumları ile annelerinin demokratik tutumları arasında ilişki var mıdır?

o) Sosyal uyumları düşük öğrencilerin, düşük uyumları ile babalarının demokratik tutumları arasında ilişki var mıdır?

p) Sosyal uyumları düşük öğrencilerin, düşük uyumları ile annelerin otoriter tutumları arasında ilişki var mıdır?

r) Sosyal uyumları düşük öğrencilerin, düşük uyumları ile babalarının otoriter tutumları arasında ilişki var mıdır?

Hipotezler

a) Sosyal uyumu yüksek öğrencilerle, sosyal uyumu düşük öğrencilerin aile ilişkileri arasında fark yoktur.

b) Sosyal uyumu yüksek öğrencilerle, sosyal uyumu düşük öğrencilerin sosyal ilişkileri arasında fark yoktur.

c) Sosyal uyumu yüksek öğrencilerle, sosyal uyumu düşük öğrencilerin sosyal normları arasında fark yoktur.

d) Sosyal uyumu yüksek öğrencilerle, sosyal uyumu düşük öğrencilerin antisosyal eğilimleri arasında fark yoktur.

e) Sosyal uyumları yüksek ve sosyal uyumları düşük öğrenciler arasında uyum açısından fark yoktur.

f) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerle, sosyal uyumları düşük öğrencilerin annelerinin demokratik tutumları arasında fark yoktur.

g) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerle, sosyal uyumları düşük öğrencilerin babalarının demokratik tutumları arasında fark vardır?

h) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerle, sosyal uyumları düşük öğrencilerin annelerinin otoriter tutumları arasında fark yoktur.

ı) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerle, sosyal uyumları düşük öğrencilerin babalarının otoriter tutumları arasında fark yoktur.

j) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerin, uyumları ile annelerinin demokratik tutumları arasında ilişki yoktur.

k) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerin, uyumları ile babalarının demokratik tutumları arasında ilişki yoktur.

l) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerin uyumları ile annelerinin otoriter tutumları arasında ilişki yoktur.

m) Sosyal uyumları yüksek öğrencilerin uyumları ile babalarının otoriter tutumları arasında ilişki yoktur.

n) Sosyal uyumları düşük öğrencilerin, uyumları ile annelerinin demokratik tutumları arasında ilişki yoktur.

o) Sosyal uyumları düşük öğrencilerin, uyumları ile babalarının demokratik tutumları arasında ilişki yoktur.

p) Sosyal uyumları düşük öğrencilerin, uyumları ile annelerinin otoriter tutumları arasında ilişki yoktur.

r) Sosyal uyumları düşük öğrencilerin, uyumları ile babalarının otoriter tutumları arasında ilişki yoktur.

II- ANALİZ VE VERİLER

II- ANALİZ

A- ANALİZ

1- Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarına devam eden 14-18 yaş grubundaki öğrencilerin, sosyal uyumlarının seviyesi ve sosyal uyumları ile ana baba tutumları arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

2- Evren

Araştırmanın evreni, H.Ü. Devlet Konservatuvarına devam eden 14-18 yaş grubundaki 100 öğrenciden meydana gelmektedir.

3- Örneklem

Örneklem için, önce evrenin tamamı düşünülmüş, fakat sonradan karşılaşma imkânı olan 90 kadar öğrenciye uygulama yapılabilmiştir. Bu öğrencilerden, bir kısmı verilerinin

geçersizliği, bir kısmı ana veya babalarının hayatta olması nedeniyle araştırma dışında bırakılmak zorunda kalmıştır. Geriye kalan altmışaltı öğrencinin verileri değerlendirilmeğe alınmıştır. Verileri değerlendirmeye alınan 66 öğrenci, araştırmanın örneklerini meydana getirmektedir.

4. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak şunlar kullanılmıştır;

a) Kısa adı "H.K.E." olarak bilinen Hacettepe Kişilik Envanteri kullanılmıştır. Bu envanter, H.Ü. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü Öğretim Üyelerinden Prof. Ethem Özgüven tarafından geliştirilmiştir. Envanter, sosyal ve kişisel uyumu ölçmektedir. Bu iki uyum, genel uyumu belirlemektedir. Ölçek geçerlik, güvenirlik, değerlendirme yönlerinden kullanıma uygun bir ölçektir.

b) Ana baba tutumlarını ölçmek amacıyla kısa adı "A.B.T.Ö." olarak bilinen Ana baba tutumu ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, H.Ü. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü Öğretim Üyelerinden Dr. Gülden Bilal tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte, yirmibeşi demokratik, yirmibeşi otoriter tutumu ölçmek amacı ile hazırlanmış elli tane soru bulunmaktadır. Ölçeğin geçerliği ve güvenirliği daha önce Dr. Gülten Bilâl'in doktora tezinde ispatlanmıştır.

5. Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmacı, öğrencileri odasına çağırarak, envanter ve ölçeğin ikisini aynı anda vererek, soruları sırayla cevaplandırmalarını istemiştir. Soruların çok olması, öğrencilerin sıkıldıkça dikkatlerinin dağılacağı düşüncesiyle zaman sınırlanmamıştır.

Hacettepe Kişilik Envanteri, bütünlüğü bozmamak ve değerlendirme işlemlerinde karışıklığa neden olmamak için envanterin tamamı kullanılmış, ancak sosyal uyumla ilgili veriler değerlendirmeğe alınmıştır.

Ana baba tutumu ölçeği, ana babası hayatta olanlar tarafından veya ana baba yerini tutan kişiler düşünülerek cevaplandırılmıştır.

Hacettepe Kişilik Envanteriyle elde edilen verilere göre öğrencilere puanlar verilir. Envanterin sosyal uyumla ilgili bölümünde aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlar, antisosyal eğilimler olmak üzere dört alt bölüm bulunmaktadır. Dört alt bölüme verilen puanların toplamı sosyal uyum puanlarını vermektedir. 66 öğrencinin puanlarında aşırı uçlar olduğundan, ortancaları bulunmuştur. Ortanca yaklaşık olarak 54'tür. Daha sonra "den az" uygulanarak grubun % 50'den azının kaç puan aldığına bakılmıştır. Sonuçta 54.5'un altında puan alındığı görülmüştür. Bu 54.5 ile ortancadaki 54 birbirlerine yakın değerlerdir. Böylece 54 ve

altında puan alan öğrenciler, sosyal uyumları grup ortalamasının altında, 55 ve üzerinde puan alan öğrenciler ise sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde olanlar olarak iki gruba ayrılmışlardır. Grubun % 50 sini 33 öğrenci, diğer % 50 sini diğer 33 öğrenci oluşturmaktadır. Bu sonuca göre 33 öğrencinin puanları 54 ve altında, diğer 33 öğrencinin puanları 55 ve üzerindedir..

Alt ve üst sosyal uyum gruplarındaki öğrencilerin, ana baba tutumları için de puanlar verilmiştir.

6. Verilerin Analizi

Sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde ve sosyal uyumları grup ortalamasının altında olan öğrencilerin uyumları arasındaki farkın karşılaştırılması için "t testi" uygulanmıştır.

Sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde ve sosyal uyumları grup ortalamasının altında olan öğrencilerin ana baba tutumları arasındaki farkın karşılaştırılması için de "t testi" uygulanmıştır.

İki gruptaki öğrencilerin sosyal uyumları ile ana baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi için "ko-relasyon" uygulanmıştır.

B- VERİLERİN TABLOLAR HALİNDE GÖSTERİLMESİ VE HİPOTEZLERİN TEST EDİLMESİ

Elde edilen veriler düzenlenerek, ortalamalar ve standart hatalarıyla birlikte tablolar halinde sunulmuştur. Tablo arkasındaki sayfalar verilerin test edilmesiyle ilgili bilgileri kapsamaktadır.

Tablo I'de sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde ve altında olan öğrencilerin "aile ilişkileri" arasındaki farkın karşılaştırılmasında, 1. grubun ortalaması 17,15, standart hatası 2,21 iken 2. grubun ortalaması 13.18, standart hatası 3.88'dir.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde ve 64 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.00 dir. Hesapla bulunan t değeri (5,11) tablo t değerinden (2.00) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

Tablo II'de sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde ve altında olan öğrencilerin "sosyal ilişkileri" arasındaki farkın karşılaştırılmasında 1. grubun ortalaması 15.73, standart hatası 2.67 iken 2. grubun ortalaması 11.73, standart hatası 3.79.dur.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde ve 64 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.00 dir. Hesapla bulunan t değeri (4.96) tablo t değerinden (2.00) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

TABLO I- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Üzerinde ve Altında Olan Öğrencilerin "Aile İlişkileri" Arasındaki Farkın Karşılaştırılması

"Su"Ortalamalarının Üzerinde Olanların "Aİ" Puanları	"Su"Ortalamasının Altında Olanların "Aİ" Puanları
16	13
17	14
17	19
18	13
17	15
19	11
19	17
20	9
15	13
16	3
16	11
14	11
17	13
20	14
16	9
20	18
18	16
11	12
18	8
20	8
19	13
15	14
14	16
15	20
20	19
19	17
16	12
20	17
17	15
19	15
14	10
17	6
17	14

$\bar{X} = 17.15$
 $S = 2.21$

$\bar{X} = 13.18$
 $S = 3.88$

$t = 5.11$

TABLO II- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Üzerinde ve Altında Olan Öğrencilerin "Sosyal İlişkileri" Arasındaki Farkın Karşılaştırılması

"Su" Grup Ortalamasının Üzerinde Olanların "Sİ" Puanları	"Su" Grup Ortalamasının Altında Olanların "Sİ" Puanları
13	18
18	16
16	15
16	8
17	14
17	9
17	7
17	11
16	16
19	7
15	16
15	8
18	9
18	8
14	16
11	11
18	16
17	12
20	7
19	12
17	13
13	13
15	7
9	11
12	12
14	10
14	19
11	6
17	13
19	9
17	13
19	18
14	7
$\bar{X} = 15.73$	$\bar{X} = 11.73$
$S = 2.67$	$S = 3.79$

$$t = 4.96$$

TABLO III- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Üzerinde ve Altında Olan Öğrencilerin "Sosyal Normlar" Arasındaki Farkın Karşılaştırılması

"SU"Grup Ortalamasının Üzerinde Olanların "SN" Puanları	"SN" Grup Ortalamasının Altında Olanların "SN" Puanları
16	6
16	4
15	10
10	5
17	13
16	12
12	12
10	10
16	8
13	12
14	9
12	10
13	14
11	13
14	9
18	11
15	6
12	9
14	8
16	7
18	9
14	7
12	8
17	10
12	12
14	6
20	8
17	16
13	11
13	12
15	8
13	13
13	10

$\bar{X} = 11.58$

$S = 2.72$

$\bar{X} = 9.64$

$S = 2.78$

$t = 4.66$

Tablo III'de sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde ve altında olan öğrencilerin "sosyal normları" arasındaki farkı karşılaştırmasında 1. grubun ortalaması 11.58, standart hatası 2.72 iken 2.grubun ortalaması 9.64, standart hatası 2.78 dir.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde ve 64 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.00 dir. Hesapla bulunan t değeri (4.66) tablo t değerinden (2.00) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

Tablo IV'de sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde ve altında olan öğrencilerin "Antisosyal Eğitimleri" arasındaki farkın karşılaştırılmasında 1. grubun ortalaması 14.61, standart hatası 2.14 iken, 2. grubun ortalaması 9.64, standart hatası 2.78 dir.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde ve 64 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.00'dir. Hesapla bulunan t değeri (8.14) tablo t değerinden (2.00) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

TABLO IV- Sosyal Uyumlari Grup Ortalamasinin Uzerinde ve Altinda Olan Ogrencilerin "Antisozyal Egitimler" Arasindaki Farkin Karstilasirlmasi

"SU" Grup Ortalamasinin Uze- rinde Olanlari "AE" Puanlari	"SU" Grup Ortalamasinin Al- tinda Olanlari "AE" Puanlari
18	6
18	4
16	10
12	5
14	13
15	12
16	12
12	10
15	8
14	12
15	9
16	10
9	14
13	13
15	9
14	11
14	6
13	9
17	8
16	7
18	9
15	7
10	8
13	10
12	12
13	6
17	8
17	16
17	11
16	12
10	8
14	13
14	10

$\bar{X} = 14.61$
 $S = 2.14$

$\bar{X} = 9.64$
 $S = 2.78$

$t = 8.14$

TABLO V- Sosyal Uyumu Grup Ortalamasının Üzerinde ve Altında Olan Öğrencilerin Uyumları Yönünden Aradaki Farkın Karşılaştırılması.

"SU" Grup Ortalamasının Üzerinde Olanların Puanları	"SU" Grup Ortalamasının Altında Olanların Puanları
63	51
69	48
64	44
56	38
65	53
67	43
64	49
58	46
65	51
58	31
60	42
60	38
57	50
58	49
56	47
70	51
64	45
56	45
58	36
69	34
68	42
59	46
55	39
57	54
68	54
60	48
64	49
71	54
66	47
65	51
58	44
58	50
58	40

$\bar{X} = 61.94$

$S = 4.81$

$\bar{X} = 45.73$

$S = 5.97$

$t = 12.15$

Tablo V'de sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde olan öğrencilerin uyum yönünden aralarındaki farkın karşılaştırılmasında 1. grubun ortalaması 61.94, standart hatası 4.81 iken 2. grubun ortalaması 45.73 standart hatası 5.97.dir.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde ve 64 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.00'dir. Hesapla bulunan t değeri (12.15) tablo t değerinden (2.00) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedebilmektedir.

Tablo VI'da sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde ve altında olan öğrencilerin annelerinin "Demokratik tutumları" arasındaki farkın karşılaştırılmasında 1. grubun ortalaması 50.73 standart hatası 10.44 ile 2. grubun ortalaması 44.21 standart hatası 13.72 dir.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde ve 64 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.00'dir. Hesapla bulunan t değeri (4.73) tablo t değerinden (2.00) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

TABLO VI- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Üzerinde ve Altında Olan Öğrencilerin Annelerinin "Demokratik Tutumları" Arasındaki Farkın Karşılaştırılması

"SU" Ortalamasının Üzerinde Olanların Annelerinin "Demokratik" Puanları	"SU" Ortalamasının Altında Olanların Annelerinin "Demokratik"
37	47
46	48
40	33
38	35
48	41
39	53
40	38
37	60
49	43
69	97
38	40
42	96
43	70
100	70
33	29
36	42
37	48
51	66
31	45
32	73
40	34
49	45
46	88
38	40
42	38
55	32
60	33
33	48
28	53
26	59
56	29
48	39
52	74

$\bar{X} = 50.73$
 $S = 10.44$

$\bar{X} = 44.21$
 $S = 13.72$

$t = 4.73$

TABLO VII- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Üzerinde ve Altında Olan Öğrencilerin Babalarının "Demokratik Tutumları" Arasındaki Farkın Karşılaştırılması.

"SU"Ortalamanın Üzerinde Olan- ların Babalarının "Demokratik" Puanları	"SU"Ortalamanın Altında Olan- ların Babalarının "Demokratik" Puanları
36	49
46	68
51	40
35	35
48	40
36	56
49	60
33	38
58	39
69	104
33	47
49	71
52	70
56	70
33	31
38	54
39	43
54	49
45	98
32	70
43	39
47	41
44	50
46	41
40	44
53	34
53	58
33	50
28	57
25	56
78	30
48	50
51	104

$\bar{X} = 54.39$
 $S = 12.77$

$\bar{X} = 44.94$
 $S = 19.59$

$t = 2.32$

Tablo VII'de sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde ve altında olan Öğrencilerin babalarının "Demokratik Tutumları" arasındaki farkın karşılaştırılmasında 1.grubun ortalaması 54.39, standart hatası 12.77 iken 2. grubun ortalaması 44.94, standart hatası 19.59'dır.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde ve 64 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.00 dir. Hesapla bulunan t değeri (2.32) tablo t değerinden (2.00) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

Tablo VIII'de sosyal uyumları, grup ortalamasının üzerinde ve altında olan Öğrencilerin annelerinin "Otoriter Tutumları" arasındaki farkın karşılaştırılmasında 1. grubun ortalaması 90.30, standart hatası 14.88 iken, 2. grubun ortalaması 96.61 standart hatası 12.22 dir.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde ve 64 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.00'dir. Hesapla bulunan t değeri (1.88) tablo t değerinden (2.00) küçük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmektedir.

TABLO VIII- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Üzerinde ve Altında Olan Öğrencilerin Annelerinin "Otoriter Tutumları" Arasındaki Farkın Karşılaştırılması

"SU"Ortalamanın Üzerinde Olanların Annelerinin "Otoriter" Puanları	"SU" Ortalamasının Altında Olanların Annelerinin "Otoriter" Puanları
96	86
114	84
105	117
96	83
95	110
109	75
99	92
109	85
101	84
87	61
92	104
104	78
104	81
100	87
89	81
57	109
100	99
90	88
110	101
86	99
104	79
91	103
92	95
95	79
96	98
75	94
86	99
105	103
111	92
104	55
72	107
110	111
104	61

X = 90.30

S = 14.88

X = 96.61

S = 12.22

t = 1.88

TABLO IX- Sosyal Umumları Grup Ortalamasının Üzerinde ve Altında Olan Öğrencilerin Babalarının "Otoriter Tutumları" Arasındaki Farkın Karşılaştırması

"SU" Ortalamasının Üzerinde Olanların Babalarının "Otoriter" Puanları	"SU" Ortalamasının Altında Olanların Babalarının "Otoriter" Puanları
101	86
113	87
84	107
95	66
94	110
115	72
100	92
116	88
102	97
85	60
94	109
98	90
104	83
98	92
90	76
95	102
83	97
90	93
115	83
93	99
115	75
73	105
92	95
105	97
95	92
85	91
108	81
99	102
114	92
102	81
50	99
101	95
105	40

X = 88.94

S = 14.71

X = 96.64

S = 12.91

t = 2.26

Tablo IX'da sosyal uyumları grup ortalamasının üzerinde ve altında olan öğrencilerin babalarının "Otoriter Tutumları" arasındaki farkın karşılaştırılmasında 1. grubun ortalaması 86.94, standart hatası 14.71 iken, 2. grubun ortalaması 96.64 standart hatası 12.91'dir.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde ve 64 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.00'dir. Hesapla bulunan t değeri (2.26) tablo t değerinden (2.00) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

Tablo X'da korelasyon katsayısı $r = 0.39$, hesapla bulunan t değeri 2.35 dir.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde 31 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.04'dür. Hesapla bulunan t değeri (2.35) tablo değerinden (2.04) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

Tablo XI'de, korelasyon katsayısı $r = -0.31$, hesapla bulunan t değeri 1.82'dir.

$\alpha = 0.10$ düzeyinde 31 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 1.70'dir. Hesapla bulunan t değeri (1.82) tablo değerinden (1.70) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

TABLO X- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Üzerinde Olan Öğrencilerin "Uyumları" ile Annelerinin "Demokratik Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.

"SU" Grup Ortalamasının Üzerinde Olanların Puanları	"SU" Ortalamasının Üzerinde Olanların Annelerinin "Demokratik" Puanları
63	m37
69	46
64	40
56	38
65	48
67	39
64	40
58	37
65	49
58	69
60	38
60	42
57	43
58	100
56	33
70	36
64	37
56	51
58	31
69	32
68	40
59	49
55	46
57	38
68	42
60	55
64	60
71	33
66	28
65	26
58	56
58	48
58	52

X =

r = 0.39
t = 2.35

TABLO XI- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Üzerinde Olan Öğrencilerin "Uyumları" ile "Babaların Demokratik Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

"SU"Grup Ortalamasının Üze- rinde Olanların Puanları	"SU"Ortalamanın Üzerinde Olan- ların Babalarının "Demok."Puan.
63	36
69	46
64	51
56	35
65	48
67	36
64	49
58	33
65	58
58	69
60	33
60	49
57	52
58	56
56	33
70	38
64	39
56	54
58	45
69	32
68	43
59	47
55	44
57	46
68	40
60	53
64	53
71	33
66	28
65	25
58	78
58	48
58	51

$\bar{x}$

$r = 0.30$

$t = 1.82$

TABLO XII- Sosyal Uyumları Grup Ortalamalarının Üzerinde Olan Öğrencilerin "Uyumları" ile Annelerin "Otoriter Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

"SU" Grup Ortalamasının Üzerinde Olanların Puanları	"SÜ" Ortalamasının Üzerinde Olanların Annelerinin "Otoriter" Puanları
63	96
69	114
64	105
56	96
65	95
67	109
64	99
58	109
65	101
58	87
60	92
60	104
57	104
58	100
56	89
70	57
64	100
56	90
58	110
69	86
68	104
59	91
55	92
57	95
68	96
60	75
64	86
71	105
66	111
65	104
58	72
58	110
58	104

$$r = -0.48$$

$$t = -3.2$$

Tablo XII'de korelasyon katsayısı $r = -0.48$, hesapla bulunan t değeri 3.2 dir.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde 31 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.04 dür. Hesapla bulunan t değeri (3.2) tablo değerinden (2.04) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun uyumları annelerinin otoriter tutumları ile ilişkilidir.

Tablo XIII'de korelasyon katsayısı $r = 0.58$, hesapla bulunan t değeri 4.1'dir.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde, 31 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 2.04 dür. Hesapla bulunan t değeri (4.1) tablo t değerinden (2.04) büyük olduğu için H_0 hipotezi reddedilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun uyumları Babalarının otoriter tutumları ile ilişkilidir.

Tablo XIV'de korelasyon katsayısı $r = -0.20$, hesapla bulunan t değeri 1.13 dür.

$\alpha = 0.10$ düzeyinde, 31 serbestlik derecesinde tablodaki t değeri 1.70'dir. Hesapla bulunan t değeri (1,12) tablo t değerinden (1.70) küçük olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubu uyumları annelerinin demokratik tutumları ile ilişkilidir.

TABLO XIII- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Üzerinde Olan Öğrencilerin "Uyumları" ile Babaların "Otoriter Tutumları,Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.

"SU" Grup Ortalamasının Üzerinde Olanların Puanları	"SU"Ortalamanın Üzerinde Olanların Babalarının "Otoriter" Puanları
63	101
69	113
64	84
56	95
65	94
67	115
64	100
58	116
65	102
58	85
60	94
60	98
57	104
58	98
56	90
70	95
64	83
56	90
58	115
69	93
68	115
59	73
55	92
57	105
68	95
60	85
64	108
71	99
66	114
65	102
58	50
58	101
58	105

$$r = 0.58$$

$$t = 4.1$$

TABLO XIV- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Altında Olan Öğrencilerin "Uyumları" ile Annelerin "Demokratik Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

"SU"Grup Ortalamasının "SU" Ortalamasının Altında Olanların Altında Olanların Puan. Annelerinin "Demokratik" Puanları

51	47
48	48
44	33
38	35
53	41
43	53
49	48
46	60
51	43
31	97
42	40
38	96
50	70
49	70
47	29
51	42
45	48
45	66
36	45
34	73
42	34
46	45
39	88
54	40
54	38
48	32
49	33
54	48
42	53
51	59
44	29
50	39
40	74

$$r = 0.20$$

$$t = 1.13$$

TABLO XV - Sosyal Uyumları Grup Orntalamasının Altında Olan Öğrencilerin "Uyumları ile Babaların "Demokratik Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.

"SU" Grup Ortalamasının Altında Olanların Puanları	"SU" Ortalamasının Altında Olanların Babalarının "Demokratik" Puanları
51	49
48	68
44	40
38	35
53	40
43	56
49	60
46	38
51	49
31	104
42	47
38	71
50	70
49	70
47	31
51	54
45	43
45	49
36	98
34	70
42	39
46	41
39	50
54	41
54	44
48	34
49	58
54	50
47	57
51	56
44	30
50	50
40	104

$$r = - 0.17$$
$$t = 0.96$$

Tablo XV'de korelasyon katsayısı $r = 0 - 0.17$ 'dir.
Hesapla bulunan t değeri ise 0.96 'dır.

$\alpha = 0.10$ düzeyinde, 31 serbestlik derecesinde tablo-
daki t değeri 1.70 'dir. Hesapla bulunan t değeri (0.96)
tablo t değerinden (1.70) küçük olduğu için H_0 hipotezi
kabul edilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun uyumları babaları-
nın demokratik tutumları ile ilişkilidir.

Tablo XVI'de korelasyon katsayısı $r = 0.31$, hesapla
bulunan t değeri 1.81 'dir.

$\alpha = 0.10$ düzeyinde 31 serbestlik derecesinde tablo-
daki t değeri 2.04 dür. Hesapla bulunan t değeri (1.81)
tablo t değerinden (1.70) büyük olduğu için hipotez red-
dedilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun uyumları annelerinin
otoriter tutumları ile ilişkilidir.

TABLO XVI- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Altında Olan Öğrencilerin "Uyumları" ile Annelerin "Otoriter Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

"SU" Grup Ortalamasının Altında Olanların Puanları	"SU" Ortalamasının Altında Olanların Annelerinin "Otoriter" Puanları
51	86
48	84
44	117
38	83
53	110
43	75
49	92
46	85
51	84
31	61
42	104
38	78
50	81
49	87
47	81
51	109
45	99
45	88
36	101
34	99
42	79
46	103
39	95
54	79
54	98
48	94
49	99
54	103
47	92
51	55
44	107
50	111
40	61

$$r = 0.31$$
$$t = 1.81$$

TABLO XVII- Sosyal Uyumları Grup Ortalamasının Altında Olan Öğrencilerin "Uyumları" ile Babaların "Otoriter Tutumları" Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

"SU"Grup Ortalamasının Altında Olanların Puanları	"SU" Ortalamasının Altında Olanların Babalarının "Otoriter" Puanları
51	86
48	87
44	107
38	66
53	110
43	72
49	92
46	88
51	97
31	60
42	109
38	90
50	83
49	92
47	76
51	102
45	97
45	93
36	83
34	99
42	75
46	105
39	95
54	97
54	92
48	91
49	81
54	102
47	92
51	81
44	99
50	95
40	40

$r= 0.93$

$t = 14.5$

Tablo XVII'de korelasyon katsayısı $r = 0.93$, hesapla bulunan t değeri 14.5'tur.

$\alpha = 0.05$ düzeyinde 31 serbestlik derecesinde tablo-
daki t değeri 14.5 tür. Hesapla bulunan t değeri (2.04)
tablo t değerinden büyük olduğu için hipotez reddedilmek-
tedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun uyumları babalarının
demokratik tutumları ile ilişkilidir.

III. SONUÇ VE YORUM

Sosyal uyumları farklı iki grubun "Aile İlişkileri" arasındaki fark , verilerin analizi sonucunda önemli bulunmuştur. Tablo I'de 1. grubun ortalamasının, 2. grubun ortalamasından büyük olması da bunu göstermektedir. Ergenin ailesiyle ilişkilerinin olumlu olması sosyal uyumunu yükseltebilmekte, ilişkilerinin olumsuz olması sosyal uyumunu azaltabilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun "Sosyal İlişkileri" arasındaki fark önemli bulunmuştur. Tablo II'de 1. grubun ortalamasının daha büyük olduğu görülmektedir. Ergenin esnek, hoşgörülü ve kendine güveni olması sosyal ilişkilerini dolayısıyla sosyal uyumunu olumlu yönde etkileyebilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun "Sosyal Normları" arasındaki fark önemli bulunmuştur. Tablo III'de de ortalamaların farklı olması bunu göstermektedir. Ergenlerin toplum ile ilgili davranış, değer ve ahlak yargılarının olumlu veya olumsuz olması sosyal uyumlarını etkileyebilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun "Antisosyal Eğilimleri" arasında önemli fark bulunmuştur. Ergenlerin toplum kurallarına uyup uymamaları, sorumluluk duygularının ölçüsü, tepkileri uyumlarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun uyumları yönünden aralarında önemli bir fark bulunmuştur. Tablo V bu yönden fikir verebilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun annelerinin demokratik tutumları arasında önemli fark bulunmuştur. Annelerin sevecen, hoşgörülü, kabul edici olmaları ergenlerin, uyumlarını olumlu yönde, soğuk, hoşgörüsüz, reddedici olmaları ergenlerin uyumlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Tablo VI bu yönden fikir verebilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun babalarının demokratik tutumları arasında olumlu yönde fark bulunmuştur. Tablo VII'de açıkça görülmektedir. Babaların da sevecen, hoşgörülü, kabul edici olmaları ergenlerin uyumlarını olumlu yönde, hoşgörüsüz, reddedici soğuk olmaları ise olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Araştırma sonucuna göre iki grup arasında pozitif yönde bir fark olmasına rağmen, babaların demokratik tutumları, annelerin demokratik tutumlarına göre daha düşük olarak bulunmuştur. Bunun nedeni, örnekleme

giren öğrencilerin babalarının annelerine göre daha az hoşgörülü ve sevecen olmalarından kaynaklanabilir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun annelerinin otoriter tutumları arasında fark bulunamamıştır. Bu durum, öğrencinin ölçeği doldurduğu gün sahip olduğu psikolojiye göre bazı sorunlara duygusal olarak cevap vermesinden kaynaklanabilir. Yine; anne dışında bir faktörün de çocukların uyumları üzerinde etkili olduğunu bunun da büyük bir ihtimal ile evde yaratılan aile ortamı olduğunu düşündürebilir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun babalarının otoriter tutumları arasında ise anlamlı bir fark bulunmuştur. Babanın hoşgörüsüz ve katı tutumunun daha az olması ise sosyal açıdan uyumsuzluk nedeni olmaktadır.

Öğrencilerin sosyal uyumlarının yüksek olması ile annelerinin demokratik tutumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Annenin demokratik tutumu, sosyal uyumu arttırmaktadır.

Öğrencilerin sosyal uyumlarının yüksek olması ile babalarının demokratik tutumları arasındaki ilişki yine anlamlı bulunmuştur. Bu ilişki $\alpha = 0.10$ hata payı ile tespit edilmiştir. Bu da, çocukların sosyal uyumlarının yüksek olmasında annelerin demokratik tutumunun babaların demokratik tutumuna oranla daha etkili olduğunu düşündürmektedir.

Sosyal uyumları yüksek olan öğrencilerin uyumlarıyla annelerinin otoriter tutumları arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Otoriter tutumun azaldığı durumda sosyal uyumun yükseldiği görülmektedir.

Sosyal uyumları yüksek olan öğrencilerin uyumlarıyla babalarının otoriter tutumları arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Babaların otoriter tutumlarının artmasına rağmen, sosyal uyumun yüksek olması, annelerin demokratik tutumlarının uyumu daha çok etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Sosyal uyumları düşük olan öğrencilerin uyumlarıyla annelerinin demokratik tutumları arasında ilişki bulunmamıştır. Bu durum otoriter tutumun daha baskın olduğunu düşündürebilmektedir.

Aynı şekilde sosyal uyumları düşük olan öğrencilerin uyumlarıyla babalarının demokratik tutumları arasında ilişki bulunamamıştır.

Sosyal uyumları düşük olan öğrencilerin uyumları ile annelerinin otoriter tutumları arasında $\alpha = 0.10$ hata payı ile anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Sosyal uyumları düşük olan öğrencilerin uyumlarıyla babalarının otoriter tutumları arasında oldukça önemli bir

ilişki bulunmuştur. Bu ilişki babaların otoriter tutumlarının, çocuklarının uyumlarını olumsuz yönde etkilediğini düşündürmektedir.

VI- Ö Z E T

Aile ortamı, çocukların büyüüp gelişmeleri yönünden önemlidir. Ana babaların kendi değer ve inançlarına göre değişik tutumları vardır. Ana baba tutumları, sevgi, hoşgörü ve kabul etmeyi içine alan "Demokratik Tutum" ve sevgisiz, hoşgörüsüz , reddetmeyi içine alan "otoriter tutum" olarak sıralanabilir. Ana-babaların aşırı hoşgörülü veya aşırı kısıtlayıcı olmaları, çocuklara aşırı düşkünlükleri veya ilgisizlikleri, bir takım uyum problemleri yaratmaktadır.

Ergenlerin kendi içinde bulundukları döneme ait bir takım özellikleri vardır. Bağımsızlık kazanmak istemeleri, akran ilişkilerindeki artış, giyecek ve yiyecek beğenmemeleri, karşı cinse karşı ilgi artması, gezme, gürültülü müzik dinleme, bunlar arasında sayılabilir. Bu durum karşısında ana baba nasıl davranacağını bilememektedir. Dolayısıyla bu dönem genellikle mücadele ile geçmektedir. Çeşitli tecrübelerden geçen ergenin kişiliği şekillenirken, yanlış ana-baba tutumları, çocuklarının olumlu veya olumsuz davranışlar geliştirmelerine neden olurlar.

H.Ü. Devlet Konservatuvarına devam eden 14-18 yaş grubundaki öğrencilerin sosyal uyumlarıyla ana baba tutumları arasındaki ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Araştırmanın evrenini H.Ü. Devlet Konservatuvarına devam eden 14-18 yaşları arasındaki 100 öğrenci teşkil etmektedir.

Araştırmanın örnekleme, ölçekleri doldurtma imkanı bulunabilen 66 öğrenciden meydana gelmiştir.

Araç olarak, Hacettepe Kişilik Envanteri ve Ana Baba Tutumu Ölçekleri kullanılmıştır.

Araştırmada;

- 1) Sosyal uyumları düşük ve sosyal uyumları yüksek olan iki grubun ortalamaları arasında fark olup olmadığına,
- 2) Sosyal uyumları düşük ve sosyal uyumları yüksek olan iki grubun ana baba tutumları arasında fark olup olmadığına,
- 3) Sosyal uyumun düşük veya yüksek olmasıyla ana baba tutumları arasında ilişki olup olmadığına cevaplar aranmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde fark olup olmadığını anlamak için, "t testi" ve sosyal uyumla ana baba tutumu

arasında ilişki olup olmadığını anlamak için korelasyon uygulanmıştır.

Araştırma sonunda, Sosyal uyumları yüksek ve sosyal uyumları düşük iki grubun ortalamalara ve elde edilen t değerlerine göre aile ilişkileri, sosyal ilişkileri, sosyal normları ve antisosyal eğilimleri arasında önemli fark bulunmuştur. Ergenlerin ailesiyle ve çevresiyle ilişkilerinin olumlu olması, toplumla uyum içinde olması ve istenmeyen tutum ve davranışlardan uzak olmaları sosyal uyumlarını olumlu yönde etkileyebilmektedir.

Sosyal uyumları farklı iki grubun, ana ve babalarının demokratik ve otoriter tutumları arasındaki fark önemli bulunmuştur. Ana babaların sevecen, hoşgörülü ve kabul edici olmaları sosyal uyumu olumlu yönde ; soğuk, sınırlayıcı, katı ve reddedici olmaları olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Yine, öğrencilerin sosyal uyumlarının yüksek olması ile ana ve babalarının demokratik tutumları arasında, sosyal uyumlarının düşük olması ile ana ve babalarının otoriter tutumları arasında ilişki olduğu görülmüştür. Fakat babanın demokratik tutumu daha az ilişkili bulunmuştur.

Bu durum sosyal uyumun yükselmesini, annenin tutumunun daha büyük ölçüde etkilediğini düşündürmektedir. Sosyal uyumun düşük olması ile babanın otoriter tutumu arasında ise, bunun aksine daha anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

ÖNERİLER

1- Sosyal uyumları yüksek ve sosyal uyumları düşük olan öğrencilerin ortalamaları arasındaki farklar önemli bulunduğuna göre, sosyal uyumları düşük olan grubun uyumlarını yükseltmek amacıyla çalışmalar yapılmalıdır. Okulda orta öğretim seviyesindeki öğrenciler için Rehberlik Dersleri daha fonksiyonel hale getirilmelidir.

2- Okul idaresi ve eğitimciler tarafından, sosyal uyumları düşük olan grubun aileleri ile bizzat görüşülmeli ve ana babalar sohbet ortamında ergenlerin özellikleri ve sosyal uyumları konularında eğitilmelidir.

3- Araştırma sonunda, annelerin demokratik tutumlarının, babalarinkine oranla daha farklı olduğu anlaşılmıştır. Anneler, sosyal uyumun artmasında daha etkili olmalarına rağmen babaların demokratik tutumlarının daha az, otoriter tutumlarının fazla olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle hiç olmazsa yaygın eğitim ile babaların eğitimine daha çok önem verilmelidir.

K A Y N A K L A R

- 1- Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- 2- Eğitim Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- 3- Kanner, L. Child Psichiatry. Ed. 3. Springfield, Ill. Charles A. Thomas, 1957.
- 4- Pearson, G.H.J. The Chronically Aggrossive Child. Quart, J. Child Behaviour, 1961.
- 5- Çağlar, Doğan. Uyumsuz Çocukların Eğitimi. Ankara, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları. No: 103, 1981.
- 6- Yavuzer, Haluk. "Aile ve Çocuk-3; İstanbul": Ak Yayınları, Yıllık Derqi, 1983.
- 7- Salk, Lee. Çocuğun Duygusal Sorunları. Evrim Matbaacılık Ltd. Şti. İstanbul, 1982.
- 8- Yörükoğlu, Atalay. Çocuk Ruh Sağlığı Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1982.
- 9- Sandström, C.J.; The Psychology of Childhood and Adolescence Harel Watson and Viney Ltd, Great Britain, 1979.
- 10- Irene M. Josselyn. M.D. The Adolescent and his world. Printed U.S.A., 1952.

- 11- Gordon, L. Honnietta. Casework Services for Children. Copyright by Harrietta L. Gordon. Cambridge Massac, 1956.
- 12- Fitzgevald and Strommen "The School - Aged Child" Harel Walson and Winey Ltd., Great Britan, 1979.
- 13- Bilir, Şule. ed., Çocuk Gelişimi ve Eğitimi El Kitabı-II. Ankara, H.Ü. Yayınları. B-20, 1979.
- 14- Yörükoğlu, Atalay. Gençlik Çağı. Türkiye İş Bankası Yayınları. Ankara, 1985.
- 15- Onur, Bekir. Ergenlik Psikolojisi. Öztek Matbaası. Ankara, 1985.
- 16- Scribnas, Charles-Normal Adolescence: It's Dynamics and Impacts. (New York, 1979), s. 19.
- 17- Jersild, T. Arthur. Çocuk Psikolojisi Çev: Gülseren Günce, 4.bs. Ankara, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1983.
- 18- Yavuzer, Haluk. Çocuk Psikolojisi. Altın Kitapları Yayınevi, İstanbul.
- 19- Kagan Jerome. Personality Development U.S.A.: Harvard University, Hourcourt Brace Joumouich, INC. 1971.
- 20- Yavuzer, Haluk. "Aile ve Çocuk 2" İstanbul: Ak Yayınları. Yıllık Dergi, 1982.
- 21- Teichen, J.D. "Suicide and Suicide Attempts" in: Basici handbook of child Psychiatry" Ed. Nospitz. J.D. Basic Books, New York, 1979.
- 22- Günce, Gülseren, Ergenlik Psikolojisi. Öztek Matbaası. Ankara, 1985.

- 23- Wollf, Sula. Problem Çocuklar ve Tedavi. Çev.: Ayhan Oral ve Seçkin Kara, 1.bs. İstanbul Dizgi Baskı: Onur Basımevi, 1986.
- 24- Özgür, N. İbrahim. Ailede ve Okulda Çocuk ve Gencin Ruh Sağlığı, İstanbul, Takıloğlu Matbaacılık ve Ambalaj Sanayii, 1976.
- 25- Çocuk Sağlığı ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu: Doç. Dr. Esin Onur, Ankara, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. No. 130, 1983.
- 26- Bilen, Mürüvvet. Ailede Sağlıklı İlişkiler. Mars Matbaası, Ankara, 1978.
- 27- "Psychiatric Disorders in Adolescent" Richard W. Hudgers M.D
Copright, 1974.
- 28- Cebiroğlu, Rıdvan. Çocuk Akıl Sağlığı ve Hastalıkları. Sanal Matbaacılık. İstanbul, 1982.
- 29- Karner, L.: A. History of the Care and Study. M.R. Charles Ltd Şti. 1964.
- 30- Bakwin, H. -Balwin R. - Behavior Disorders in Children W.B. Sanders. 1969.
- 31- Hetherngton E. Mouis and Ros. D.R. Parke. Child Psychology: A. Contemprary Viewpoint. Mc. Graw-Hill Book Company, 1965.
- 32- Maccoby - E. E. "The taking of adult roles in middle childhood"
Journal of Abnormal and Social Psychology, 1961.
- 33- Kagen, Jerome. Personality Development, U.S.A.: Harvard University. Hopcourt Brace Jovenourch, INC. 1971.

- 34- Mussen, H., Paul Conger J., John, Kagen, Jerome. Child Development and Personality. New York: Harper and Row Publicshers,1974.
- 35- WEINSTOCK, A., and LEKNER, E.M. "Attitudes of Late Adolescents and their parent toward contemporary Issues." Psychological Reports, 1977.
- 36- Geçtan, Ergin. Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar. Maya Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti. Ankara, 1981.
- 37- Demirsan, Aydın, Çocuk ve Anne-Baba ilişkileri Redhouse Yayınevi. İstanbul, 1985.
- 38- Delaney, E.J. "Parental artecedents of social aggression in young children." Disertation Abtracts, 1965.
- 39- Mc. Cord, W., Mc Cord, J. and Howard,A.7 "Familial correlates aggression in nondelinquent mali children" Journal of Abnormal and Social Psychology, 1961.
- 40- Watson, G.A. "Some Personality differences in children related to strict or permissive parental discipline" Journal of Psychology, 1957.
- 41- Baumrind, D. "Child core gractices an'eceding three patterns of preschool behaviours" Genetic Psychology Monographs, 1967.
- 42- Peterson, R., Donald, Becken C., Wesley, Hellmen A., Leo, Shoemaker J., Donald and Quayc., Herbert. "Parantal Attitudes and Child Adjusment." Child Development, 1959.
- 43- Yıldız Kuzgun, "Ana Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi" (Yayınlanmamış Doktora Tezi,H.Ü. Ankara, 1972). s.30.

- 44- Gülden Bilal, "Demokratik ve Otariiter Olarak Algılanan Anababa Tutumlarının Bireylerin Uyum Düzeylerine Etkisi" (Yayınlanmamış Doktora Tezi, H.. Ankara, 1984), s. 25.
- 45- Suna Polatkan, "Ana baba tutumlarının çocukların öğrenilmiş aresizlik Düzeyine Etkisi" (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, H.., Ankara, 1981) s. 20.
- 46- Gülten Oskay, "Değ er Yargıları Yönünden Anababa Ergen atışması" (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, H.. Ankara, 1982), s. 25.
- 47- Sibel Güneysu, "Anababaların ocuklara Karşı Tutumları ve ocuk-taki Davranış Problemleri" (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, H.. Ankara, 1982), s. 28.

E K I

AÇIKLAMA:

Envanter içinde EVET ya da HAYIR şeklinde cevaplandırılabilen sorular vardır. Bu sorular çeşitli durumlarda sizin genellikle ne düşündüğünüz, nasıl uygulandığınız ve ne şekilde davranışta bulunduğunuz ile ilgilidir.

Her soruyu cevaplandırırken önce, sizin için cevabın Evet'mi yoksa Hayır'mı olduğunu kararlaştırınız, sonra da cevap kâğıdında uygun yeri karalayarak işaretleyiniz. Cevaplandırmanın nasıl yapılacağını görmek için aşağıda iki örnek verilmiştir.

ÖRNEKLER:

	<u>EVET</u>	<u>HAYIR</u>
1. Geceleri sık sık rüya görür müsünüz?	/ /	/ /
2. Arkadaşlarınızdan memnun musunuz?	/ /	/ /

Eğer sık rüya görmüyorsanız HAYIR, arkadaşlarınızdan memnunsanız EVET; cevabını, yukardaki örnekte olduğu gibi işaretleyeceksiniz.

Açıklamanın tamamını okuduktan sonra cevaplandırmaya başlayınız. Envanter üzerine hiç bir şey yazmayınız, cevaplarınızı CEVAP KÂĞIDI üzerine işaretleyiniz. Cevaplandırırken bir kişi olarak sadece kendi gerçek durumunuzu ifade

ediniz. Bir soru üzerinde fazla zaman harcamayınız; ilk aklınıza gelen cevabı işaretleyiniz. Atlamadan soruların hepsini cevaplandırınız.

1. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?
2. Zıt görüşte olanlara rağmen planınızı genellikle uygulayabilir misiniz?
3. Yaptıklarınıza üzüldüğünüz zamanlar çok oluyor mu?
4. Bazı anlamsız düşünceler zihninizi meşgul edip sizi rahatsız eder mi?
5. Bir şanssızlığa uğrayacağınızdan korkuyor musunuz?
6. Oturduğunuz yerde duramaz hale geldiğiniz zamanlar olur mu?
7. Sık sık önemsiz şeyleri kendinize dert edinir misiniz?
8. Toplantılarda diğer kişilerle tanışmakta çok zorluk çeker misiniz?
9. Çözemediğiniz ve cesaretinizi kıran sorunlarınız ve sorumluluklarınız var mı?
10. Bazan hiç kimsenin sizi iyi anlayamadığını düşündüğünüz olur mu?
11. Arkadaşlarınızla dışarda çok fazla zaman harcadığınız için ailenizin sizden şikayet ettiği olur mu?
12. Aile içinde kararlar alınırken sizin de fikrinizi alırlar mı?

13. İnsanları birbirleri ile tanıştırmak size kolay gelir mi?
14. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalma eğiliminiz var mı?
15. Arkadaşlarınız sosyal ilişkilerinizi istenilen düzeyde bulurlar mı?
16. Tanışmadığınız yeni birisine de dostça davranmak gerekir mi?
17. Yasalara uymayan davranışları için insanlar haklı görülebilir mi?
18. Başkalarına sır vermek size güç gelir mi?
19. Saygısız oluşlarından dolayı gençlerden öç almak istediğiniz zamanlar oluyor mu?
20. Çoğu zaman yanlış veya kötü bir şey yapacağınızdan kaygılanır mısınız?
21. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
22. Fikirlerinizi başkalarına kabul ettirmenin güç olduğu kanısında mısınız?
23. Çoğu zaman aynı konuda başkalarının ne karar verdiklerini öğrenme zorunluluğu duyar mısınız?
24. Hoş olmadığı için sizi uzun zamandır üzen bir yaşantınız var mı?
25. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
26. Güç bir durumla karşılaşacağınızı düşününce heyecanlanırsınız ve terler mısınız?
27. Görme gücünüzdeki bozukluklardan sık sık yakınır mısınız?

28. Aileniz bireyleri ile sık sık tartışmalarınız olur mu?
29. Beklentinizin üstünde dostluk gösteren insanlara karşı tetikte bulunmaya çalışır mısınız?
30. Dikkatinizi bir konu üzerinde toplamada çok güçlük çeker misiniz?
31. Çoğu zaman tüm vücudunuzda bir kırıklık, halsizlik hissedersiniz mi?
32. Aileniz, onlara karşı düşünceli davrandığınız kanısında mıdır?
33. Aileniz bireyleri genellikle birbirlerine karşı sakın davranırlar mı?
34. Birbiri ile şakalaşan kimseler arasında olmak ister misiniz?
35. Diğer insanlarla ilişki kurmada sizi yetenekli bulurlar mı?
36. Genellikle karşıt cinsten birisi ile çalışmaktan hoşlanırmısınız?
37. Sahibine haber vermeden bazı şeyleri ödünç almak doğru sayılabilir mi?
38. Kişinin, toplumdaki adet ve geleneklere uyması sizce önemli midir?
39. Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu?
40. Hakınızda dedikodu yapacaklarından kuşkulanırmısınız?
41. Zararsız yalanlar söyleyerek zorluklardan kurtulmak size kolay gelir mi?

42. Arkadaşlarınız sizi, eğriye eğri doğruya doğru diyen bir kişi olarak mı bilirler?
43. Çevrenizdeki kişiler önemli konularda sizin görüşünüzü de öğrenmek isterler mi?
44. Arkadaşlarınızın çoğu kadar siz de güçlü ve sağlıklı mısınız?
45. Çevrenizdeki kişilerden kolayca hastalık kapan bir yaradılışta mısınız?
46. "Başaramadım" gibi bir duygudan rahatsız mısınız?
47. Sağlığınıza çok dikkat etmek ihtiyacında mısınız?
48. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
49. Belli etmeseniz bile çevrenizdekilere sık sık darıldığınız olur mu?
50. Moralinizin bozulduğu ve bundan kurtulmanın çok zor olduğunu düşündüğünüz zamanlar oluyor mu?
51. Çevrenizdeki kişilerin çoğu ile arkadaşlık etmek yerine yalnız olmayı tercih eder misiniz?
52. Tanımadığınız kişilerin bulunduğu bir çevrede sıkılganlık çeker misiniz?
53. Ailenizdeki kişilerin bazıları size karşı çok cimri davranıyor mu?
54. Ailenizin çoğukez herşeye itaat etmenizi beklemeleri sizi kızdırır mı?
55. Mutlu olacağınız sayıda ve nitelikte arkadaşlarınız var mı?

56. Gürültülü eğlencelere katılmaktan hoşlanır mısınız?
57. Sosyal etkinlikler sırasında başkalarını eğlendirmek size zor gelir mi?
58. Her zaman iş ve sorumluluklardan kaçmak hatalı mıdır?
59. İnsan verdiği sözü her zaman yerine getirmeli midir?
60. Kapılarını açık bırakan kişilerin eşyalarının çalınmasını hakettikleri görüşüne katılır mısınız?
61. Karşıt cinsten birisi ile birlikte olunca genellikle onun cinsiyeti ile ilgili şeyler mi düşünürsünüz?
62. Bulunduğunuz çevrede çok fazla konu-komşu dedikoduları yapılıyor mu?
63. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
64. Kişileri birbirine tanıştırmak ve başkalarına tanıştırmak size kolay gelir mi?
65. Başkaları sizi yetenekli ve cesur bulur mu?
66. Alınan bir kişi misiniz?
67. Fiziki görünüşünüzden dolayı duygusal bir hassasiyetiniz var mıdır?
68. Duygularınıza olan güveninizden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız?
69. Sık sık kabızlıktan ve miğde ağrılarından şikayetiniz olur mu?
70. Arasıra zihninizin her zamankinden daha ağır işlediğini hissediyor musunuz?

71. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
72. Başarmayı arzu ettiğiniz şeyleri düşünmek, onları yapmaktan daha çok haz veriyor mu?
73. Size açık olan avantajlı durumlardan bazı kişilerin yararlanma çabasında oldukları kanısında mısınız?
74. İstekli olduğunuz toplantı veya etkinliklere katılmanız genellikle engellenir mi?
75. En az anlayış gördüğünüz yerin aileniz olduğunu düşündüğünüz zamanlar oluyor mu?
76. Koşulsuz olarak her insana yardım eder misiniz?
77. Sönük geçmekte olan bir sosyal toplantıya öncülük edip canlandırmak size kolay gelir mi?
78. Çabuk arkadaş edinen bir kişi misiniz?
79. Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödmeden binmek bir şerefsizlik midir?
80. İşlerini düze çıkarmak için pek çok kişinin yalan söylediği kanısında mısınız?
81. Sosyal kurallardan oldukça bağımsız bir yaşantı içinde misiniz?
82. Çevrenizdeki çoğu kişilerin politik görüşleri sizinkine ters düşer mi?
83. Başkalarının saflığını kendi çıkarlarına kullanan kimseleri ayıplar mısınız?
84. Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
85. İsteddiğiniz bir bransa veya işe girmekten alakondunuz mu?

86. Önemli olmayan konularda sık sık eleştirildiğiniz olur mu?
87. Yanlışınızı kabul etmek size zor gelir mi?
88. Ailenizin düşündüğü gibi olamama duygusu sizi rahatsız ediyor mu?
89. Belirli bir nedeni olmadan duygularınız kolayca neşeden üzüntüye, üzüntüden neşeye dönüşür mü?
90. İnsanlara gerçeği kolaylıkla kabul ettirmenin güç olduğunu düşündüğünüz zamanlar olur mu?
91. Zihninizi dolduran türlü düşünceler uykunuzu kaçırmı?
92. Genellikle sakın ve meseleyi soğukkanlılıkla ele alan bir kişi misiniz?
93. Zaman zaman aleyhinize çalışan insanların varlığından şüphelendiğiniz olur mu?
94. İnsanların içinde iken bile bazan kendinizi yalnız hissedersiniz mi?
95. Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
96. Akşamları eve dönüş sizi kaygılandırır mı?
97. Ailenizdeki kişilerden bazılarının yakınlık ve sevginize yeterince karşılık vermediği oluyor mu?
98. Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz?
99. Çevrenizdeki insanlar çoğu zaman sizi hayal kırıklığına uğrattırlar mı?
100. Sizce geçinilmesi güç kişilere de nazik davranmalı mıdır?

101. Davranışınızın çevrenizdekilere aykırı düşmesi sizi rahatsız eder mi?
102. Kendisini problemin içine atmakta ısrar edip söz dinlemeyen kişilerin cezalarını çekmesi görüşüne katılır mısınız?
103. Bazı konularda kendi kendinizle kavga içinde misiniz?
104. İnatçı kişilere biraz zor kullanmanın onları ikna etmede yararlı olacağı kanısında mısınız?
105. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
106. Başkaları tarafından hoşlanıldığınız duygusu içinde misiniz?
107. Yeteneğinizi küçümseyip başladığınız bazı işleri yarım bıraktığınız oluyor mu?
108. Kafesleri içinde olsa da vahşi hayvan görmekten heyecanlanır mısınız?
109. Sizi eleştirdikleri zaman sakın kalabiliyor musunuz?
110. Kendinizi sinirli bir kişi olarak mı görürsünüz?
111. Üzüntülü veya heyecanlı olduğunuz zaman konuşmanızda kekemelik olur mu?
112. Sonradan pişman olacağınız çok şeyi yaptığınız oluyor mu?
113. Kaslarınızda bazan asabi hareketler veya tikler olur mu?
114. Belirli bir neden yokken kendinizi son derece neşeli ya da üzüntülü hissettiğiniz zamanlar oluyor mu?
115. Yaşça sizden küçük olanların daha rahat bir yaşam sürdürdükleri kanısında mısınız?

116. Hoşlanmadıkları için ailenizin evde misafir etmek istemedikleri arkadaşlarınız var mı?
117. Ailenizle aranızdaki değer yargıları ve inanç farkları nedeniyle önemli sorunlarla karşılaştığınız oluyor mu?
118. Aileniz sizden çok fazla şeyler mi bekliyor?
119. Kız veya erkeklerin birlikte bulunduğu durumlarda kendinizi rahat hissediyor musunuz?
120. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
121. Çıkarlarını korumak için pek doğru olmayan yollara sapanları ayıplar mısınız?
122. Bir şey bulan kişiye onu saklama hakkı verilmeli midir?
123. İnsanların inançlarında kusur etmeleri, bir diğerine bunu başkalarına yayma hakkını verir mi?
124. Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı içinde misiniz?
125. İnsanların koşulsuz olarak serbest davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısında mısınız?
126. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
127. Arkadaşınız istemediğiniz bir davranışta bulunduğu zaman, çoğunlukla bunu, çekinmeden kendisine söyleyebilir misiniz?
128. Gerçek yeteneklerinizi gösterebildiğiniz kanısında mısınız?
129. Kendinize özgü bir plan yapmaktansa arkadaşlarınızın önerilerini uygulamak size daha kolay gelir mi?

130. Gerçekten açlık hissi duymadan yemeğe oturduğunuz zamanlar oluyor mu?
131. Akşama doğru ya da sabahları kendinizi çok yorgun hisseder misiniz?
132. Ne okuduğunuzun farkında olmadan bir süre okuyup sonra dikkatinizi topladığınız olur mu?
133. Çoğu zaman kendinizi yorgun ve halsiz hisseder misiniz?
134. Eleştirilmek sizi çok kırar mı?
135. Hoşlanmadığınız birisi ile karşılaşmamak için yolunuzu sık sık değiştirdiğiniz oluyor mu?
136. Cinsel konularda kendinizi rahat hisseder misiniz?
137. Başka bir aile veya grubun üyesi olmayı istediğiniz zamanlar olur mu?
138. Aile bireylerinin kişisel meselelerinizi bilmek istemelerinden şikayetçi misiniz?
139. Aileniz genellikle karşı cinsten olan arkadaşlarınızı reddeder mi?
140. Bulunduğunuz çevrede halk tarafından sevilmeyen çok kişi var mı?
141. Topluluk içinde tanıştığınız insanlarla çabucak kaynaşabiliyor musunuz?
142. Uzlaşma kabul etmeyen kişilere nazik davranır mısınız?
143. Arkadaşlarınız sizi, eğriye eğri doğruya doğru diyen bir kişi olarak mı bilirler?

144. Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz?
145. Olanlara aldırmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?
146. Yasalara aykırı davranmadan yasanın bir açığından yararlanmada bir sakınca görür müsünüz?
147. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
148. Arkadaş edinmede zorluk çekiyor musunuz?
149. Doğru yargılarınızı bile, değerli bulmadıkları olur mu?
150. Cesaret verilmediği zaman işlerinize devam etmek size zor gelir mi?
151. Heyecanlı olaylar sizi karamsarlıktan kurtarır mı?
152. İşler kötü gittiği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz?
153. Bazan içinizden insanlara küfretmek gelir mi?
154. Sık sık başınız ağrır mı?
155. Ayrıntılı konuşmadıkları için sık sık kişilerin sözlerini tekrarlatmak zorunda kalır mısınız?
156. Bazan sevdiğiniz kişiyi kırmaktan hoşlandığınız olur mu?
157. Sizden gelen bir neden yokken işlerinizin ters gittiği zamanlar oluyor mu?
158. Evden kaçıp başka bir yere gitmeyi düşündüğünüz zamanlar oluyor mu?
159. Aileniz bireylerinin hepsini denk ölçüler içinde seviyor musunuz?

160. Evde sakin olmak için, ya susmak ya da dışarı çıkmak zorunda olduğunuz zamanlar oluyor mu?
161. Taşıdığınız sorumlulukların ağırlığı sizi fazlaca hareketsiz hale getiriyor mu?
162. Neşeli arkadaşlar arasına katılınca üzüntülerinizi unutabiliyor musunuz?
163. Sıkışık durumlardan bir kurtuluş yolu olarak gerçeği söylemediğiniz zamanlar olur mu?
164. Bulunmuş olan bir eşyayı her zaman iade etmek gerekli midir?
165. Yaşamının bir döneminde her insanın bir şeyler çalmış olabileceği görüşüne katılır mısınız?
166. Bazı insanların mal ve mülklerini tahrip etmeyi hak ettiklerini düşündüğünüz olur mu?
167. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
168. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?

Uygulayan.....

Uygulama Tarihi.....

HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ

CEVAP KAĞIDI

CEVAP KAĞIDI													P u r n	
Adı ve Soyadı :..... Cinsiyeti: K () E () Doğum Tarihi :.....													GU	
Okul veya Kurum:..... Bölümü:..... Sınıf-Şube:.....													SU	
E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	E H	KU	K
1. // //	22. // //	43. // //	64. // //	85. // //	106. // //	127. // //	148. // //						KG	
2. // //	23. // //	44. // //	65. // //	86. // //	107. // //	128. // //	149. // //							
3. // //	24. // //	45. // //	66. // //	87. // //	108. // //	129. // //	150. // //						DZ	
4. // //	25. // //	46. // //	67. // //	88. // //	109. // //	130. // //	151. // //							
5. // //	26. // //	47. // //	68. // //	89. // //	110. // //	131. // //	152. // //						NE	
6. // //	27. // //	48. // //	69. // //	90. // //	111. // //	132. // //	153. // //							
7. // //	28. // //	49. // //	70. // //	91. // //	112. // //	133. // //	154. // //						PR	
8. // //	29. // //	50. // //	71. // //	92. // //	113. // //	134. // //	155. // //							
9. // //	30. // //	51. // //	72. // //	93. // //	114. // //	135. // //	156. // //							
10. // //	31. // //	52. // //	73. // //	94. // //	115. // //	136. // //	157. // //						AI	
11. // //	32. // //	53. // //	74. // //	95. // //	116. // //	137. // //	158. // //						BI	
12. // //	33. // //	54. // //	75. // //	96. // //	117. // //	138. // //	159. // //						SH	
13. // //	34. // //	55. // //	76. // //	97. // //	118. // //	139. // //	160. // //							
14. // //	35. // //	56. // //	77. // //	98. // //	119. // //	140. // //	161. // //							
15. // //	36. // //	57. // //	78. // //	99. // //	120. // //	141. // //	162. // //						AE	
16. // //	37. // //	58. // //	79. // //	100. // //	121. // //	142. // //	163. // //							
17. // //	38. // //	59. // //	80. // //	101. // //	122. // //	143. // //	164. // //							
18. // //	39. // //	60. // //	81. // //	102. // //	123. // //	144. // //	165. // //							
19. // //	40. // //	61. // //	82. // //	103. // //	124. // //	145. // //	166. // //							
20. // //	41. // //	62. // //	83. // //	104. // //	125. // //	146. // //	167. // //							
21. // //	42. // //	63. // //	84. // //	105. // //	126. // //	147. // //	168. // //						3	

E K - I I

AÇIKLAMA:

Bu ölçek, çocuklarının gözü ile ana-baba tutumlarını ölçme amacı ile hazırlanmış olup, Ankara'daki bazı okullarda uygulanmaktadır. Ölçekte ana-babaların çocukları ile olan ilişkilerini gösteren bazı durumlar verilmiştir. Hiçbir ifadenin doğru veya yanlış yanıtı yoktur. Önemli olan, yanıtın içten ve düşünülerek verilmesidir. Çünkü bu araştırmanın sağlayacağı fayda, sizin yanıtlamada göstereceğiniz dikkat ve içtenliğe bağlıdır. Yanıtlarınız, yani anne-babanızın tutumları hakkındaki görüşleriniz araştırmacı tarafından saklı tutulacağından; ne arkadaşlarınızın, ne öğretmenlerinizin, ne okul idaresinin ve ne de başkalarının yanıtlarınızı kesinlikle görmeyeceklerinden emin olabilirsiniz. Ayrıca; görüşleriniz kişisel olarak değil, bu ölçeği yanıtlayarak araştırmaya katılan tüm öğrencilerin görüşleriyle birlikte bir grup olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle görüşlerinizi açıkça belirtebilirsiniz.

Yanıtlamaların nasıl yapılacağı, aşağıda belirtilmiştir.

Yanıtlamaya başlamadan önce, lütfen her maddede belirtilen ifadeyi, kendi anne ve Babanızı düşünerek dikkatle okuyunuz. Daha sonra ilgili ifadede belirtilen davranışa uygunluğu açısından, anne ve babanızın tutumunu 5 derece içinde değerlendiriniz. Her dereceleme yaparken, anne ve babanızın tutumunun verilen ifadeye uygunluğunu düşünüp, ifadeye "tamamen katılıyorsanız (5)", "katılıyorsanız (4)"; bu konuda "kararsızsanız (3)"; ifadeye "katılmıyorsanız (2)"; "hiç katılmıyorsanız (1) " olarak derecelendiriniz. Daha

sonra, bu dereceleri size verilen cevap kâğıdında, aynı numaranın karşısındaki ilgili parantezin içine rakamla yazınız. Annenizle ilgili derece, cevap kâğıdında (A) harfinin altındaki parantezin içine, babanızla ilgili derece ise (B) harfinin altındaki parantezin içine yazılacaktır. Ölçekteki her ifade için aynı şekilde devam ederek, anne ve babanızın tutumları hakkındaki kişisel görüşünüzü, anne ve babanız için ayrı ayrı olmak üzere cevap kâğıdındaki ilgili parantezin içine yazınız. Her maddeyi, atlamadan sıra ile yanıtlayınız.

Bu ölçeği yanıtlamaktan zevk duyacağınızı umar, ilgi ve yardımlarınıza şimdiden teşekkür ederim.

5. Tamamen katılıyorum

2. Katılmıyorum

4. Katılıyorum

3. Kararsızım 1. Hiç katılmıyorum

1. İyi bir çocuğun, ana-babasının istediği biçimde yetişen, onların dediklerini aynen yerine getiren kimse olduğunu söyler.
2. Benimle ilgili bir karar alınırken istek ve gereksinmelerimi dikkate alır.
3. Karşı cinsten arkadaşlar edinmeme izin vermez.
4. Bir güçlkle karşılaştığım zaman, beni kendi bulduğu çözüm yolunu uygulamaya zorlar.
5. Hiçbir konuda kişisel görüşümü sormaz.
6. Dayağın "cennetten çıkma" olduğuna inanır, arasıra kullanmakta sakınca görmez.
7. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını vermiştir.
8. Ailemizi ilgilendiren konularda karar verirken, benim fikirlerimi de dikkate alır.

9. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde kontrol eder.
10. Cezalandırmak yerine, meseleleri benimle konuşmayı yeğler.
11. Beni aklımı kullanmaya, kararlarımı kendim vermeye özendirir.
12. Ders çalışıp çalışmadığımı sürekli olarak kontrol eder.
13. Ders dışı uğraşlarımı hoş karşılamaz.
14. İlgi ve yeteneklerime uygun meslek seçmede beni serbest bırakır.
15. Haklı olduğum zaman bunu bana açıkça söyler.
16. Okulda, iyi notlar alamadığım zaman çok kızar.
17. Konuşma düzeyinde bile, cinsel konulara ilgi göstermemi istemez.
18. Boş zamanlarımı kendi ilgi ve gereksinimlerim doğrultusunda kullanmaya özendirir.
19. Evden fazla uzak olmayan bir yere giderken bile izin almamı ister.
20. Cinsel konularda sağlıklı bir tavır geliştirmeme yardım eder.
21. Nedenlerini bile bilmediğim cezalar verir.
22. Farklı görüşlerde olmamızı doğal karşılar.
23. Yerinde ve duruma uygun kararlar verebileceğime inanır.
24. Fikirlerime saygı gösterir, düşüncelerimi ifade etmeye özendirir.

25. Gençlerin, ailelerinin seçeceği kimselerle evlenmesi gerektiği görüşündedir.
26. Geleceğime karşı içten bir ilgi gösterir ama amaçlarımı belirlemeye çalışmaz.
27. Aynı fikirde olmadığımız zaman benimle alay eder, bu konuları anlayacak düzeye gelmediğimi söyler.
28. Üstün başarı göstermemde öyle ısrar eder ki, not konusunda aşırı kaygılanırız.
29. Bir çatışmaya girdiğimiz zaman, kendi fikrini kabul ettirmeye çalışmadan, kimin neden haklı olduğunu görmeme yardım eder.
30. Herhangi bir konuda doğru karar verebileceğime inanmaz.
31. Hoşlanmadığı kimselerle arkadaşlık etmemi kesinlikle yasaklar.
32. Anlattıklarımı can kulağı ile dinler, ancak sırlarımı öğrenmek için beni zorlamaz.
33. Arkadaşlarımı eve çağırmama ve arkadaş toplantılarına katılmama izin verir.
34. Bir derdim olduğu zaman beni dinlemeye hazırdır.
35. Bir güçlkle karşılaştığımda istediğim yardımı sağlar, fakat kararı bana bırakır.
36. Anlaşamadığımız konularda da fikirlerimi rahatça anlatmama olanak verir ve beni sabırla dinler.
37. Küçük hatalarımı bile şiddetle cezalandırır.
38. Duygu ve gereksinmelerime karşı daima duyarlı davranmıştır.

39. Karşı cinsten bir arkadaşımın aramda geçenleri kendisine rahatça anlatma olanağı verir.
40. Kız-erkek arkadaşlarım, bulunduğu yerlere gitmeme karşı çıkmaz.
41. Bana çok hükmeder.
42. Beraber çalışırken, işlerin nasıl neden böyle olduğunu açıklamaya çalışır.
43. Karşı cins hakkında korku ve güvensizlik uyandıracak telkinlerde bulunur.
44. Bir işi ne kadar iyi de yapsam beğenmez.
45. Beni yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.
46. Kontrol edilmezlerse çocukların kötü davranışlar edineceklerine inanır.
47. Bana rehberlik eder ve hiçbir zaman davranışlarıma hükmetmez.
48. Arkadaşlarımı özgürce seçme olanağı tanımaz, görüşleri kendisinin kine uymayan arkadaşlardan beni uzak tutmaya çalışır.
49. İçten bir çabayla beni anlamaya çalışır.
50. Benimle ilgili kararları çoğu kez kendisi verir.

ABTÖ
CEVAP KAGIDI

Adı-Soyadı : Okulun Adı :
Sınıf ve Şubesi: Cinsiyeti : Yaşı:

A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
1. () ()	11. () ()	21. () ()	31. () ()	41. () ()					
2. () ()	12. () ()	22. () ()	32. () ()	42. () ()					
3. () ()	13. () ()	23. () ()	33. () ()	43. () ()					
4. () ()	14. () ()	24. () ()	34. () ()	44. () ()					
5. () ()	15. () ()	25. () ()	35. () ()	45. () ()					
6. () ()	16. () ()	26. () ()	36. () ()	46. () ()					
7. () ()	17. () ()	27. () ()	37. () ()	47. () ()					
8. () ()	18. () ()	28. () ()	38. () ()	48. () ()					
9. () ()	19. () ()	29. () ()	39. () ()	49. () ()					
10. () ()	20. () ()	30. () ()	40. () ()	50. () ()					

T. C.
Tatışeköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi